

Kide

Lapin
yliopiston
yhteisölehti
3 • 2010

VALMIINANNE,
PAIKOILLANNE

ReadyToGo

8

Koti laukkuun ja liftaamaan

Laura Junka

13

Työ, rakkaus ja seikkailunhalu

Johanna Sarriola

24

Poliittisen lestadiolaisuuden jäljillä

Sari Väyrynen

- 16 Peräkammarien poikamiehet ja kadonneet naiset, **Jukka Sankala**
- 18 Vihreämpi ruoho aidan takana, **Saara Koikkalainen**
- 22 Antarktis muokkaa maailmankäsityksen uusiksi, **Outi Rantala**
- ▶ 26 Harras etsijä kohtaa valon, **Olli Tiuraniemi**
- 30 Innovaatiojärjestelmä kaipaa innovaatioita, **Jari Stenvall ja Jari Kaivo-oja**

Osa teoksesta Elämän virta.

Taidemaalari Henry Wuorila-Stenbergin teokset ovat huikea visuaalinen matka sielun alitajuntaan. S. 26–28.

“
*Vielä löytyisi hanke,
josta tuskin uskaltaa puhuaakaan:
suomenkielinen oppikirja. Arvo yliopiston
rahoitusmallissa kai miinuksen puolella.*

4	Pohjoisen puolesta
7	Pääkirjoitus , Juha Perttula
19	Kolumni , Ulla Etto
20	Tuokio , Nadja Mikkonen
29	Siula , Aini Linjakumpu
32	Alumnin uraikkuna , Jussi Impiö
33	Kotisivu , Päivi Rantala
34	Väitökset
37	Opin polulla
38	Julkaisut
38	Lyhyesti
42	Eskon puumerkki , Toivo Salonen
46	Hiutaleita , Lotta Viikari

Toukokuu/2010

Kevään viimeisessä Kide-lehdessä tavoitteena oli pohtia paikan ja juurien merkitystä yhteiskunnassa, joka edellyttää jatkuvaa muutos- ja lähtövalmiutta. Pian huomasimme, ettei juurista voi puhua ilman, että puhuu liikkeestä. Usein tuntuu, ettei ihmisillä ole enää oikeutta paikkaan, juuriin tai pysyvyyteen yliopistoa, tutkijanuraa ja yhteiskuntaa laajemminkin ravistelevien muutosten pyörteissä. Kiireen keskellä unohdamme, että myös mennyt maailma, jota kaipaamme, oli liikkeessä ja muodostui liikkeen ansiosta.

Kannen kuva: Arto Liiti

TOIMITUS

Päätoimittaja

Olli Tiuraniemi
puh. 0400 695 418
etunimi.sukunimi@ulapland.fi

Teeman toimitussihteeri

Laura Junka
etunimi.sukunimi@ulapland.fi

Toimittaja

Sari Väyrynen
puh. 040 571 1960
etunimi.sukunimi@ulapland.fi

Ulkoasu ja taitto

Niina Huuskonen
puh. 040 740 2237
etunimi.sukunimi@ulapland.fi

Valokuvat

Arto Liiti
puh. 040 729 7367
etunimi.sukunimi@leuku.fi

Avustajat

Johanna Sarriola
Tuija Kauppinen
Outi Rantala

Lehti ottaa sitoumukset vastaan aineistoja mutta pidättää oikeuden muokata niitä.

JULKAISIJA

Lapin yliopisto/Viestintä
PL 122, 96101 ROVANIEMI
tiedotus@ulapland.fi

ILMOITUSVARAUKSET

Tarja Helala
puh. 040 528 6083
etunimi.sukunimi@ulapland.fi

Mediakortti: www.ulapland.fi/kide

OSOITTEENMUUTOKSET

tiedotus@ulapland.fi

Seuraava Lapin yliopiston Kide ilmestyy syyskuussa 2010.

Painos: 4000 kpl
Painopaikka: Oy Sevenprint Ltd,
Rovaniemi 2010

ISSN 0787-0965

www.ulapland.fi/kide

Kuvassa olevan konseptiauton suunnittelijat: Elina Hilden ja Netta Korhonen

Automuotoilu Lapin yliopistossa

Lapin yliopiston teollisen muotoilun opiskelijat perehtyivät kevään aikana automuotoilun perusteisiin kursilla, jonka yhteistyökumppanina oli Veho Group Oy Ab. Kurssin vetäjinä toimivat lehtori *Lauri Snellman* ja automuotoilija *Timo Suomala*.

Lehtori Lauri Snellmanin mukaan teollisen muotoilun opetuksessa autojen muotoilu on toiminut jo pitkään linkkinä muotoilun maailmaan. Viime vuonna oppiaineessa tehtiin yhteistyötä myös Oulun yliopiston teknologiakasvatusta kehittävien tahojen kanssa.

– Kurssilla perehdyttiin automallien valmistusmenetelmiin ja projektityöskentelyyn. Kymmenen ryhmää tuotti autoideastaan 1:10-mittakaavaan tehdyn Mercedes-konseptiauton ja pienennetyn nopeuskilpailuun tarkoitettua versiota. Suunnittelun lähtökohdina olivat pohjoisuus ja aerodynamiikka, Lauri Snellman sanoo.

Automuotoilukurssin töitä esiteltiin medialle Lapin yliopistolla huhtikuussa. Töitä esittelivät opiskelijat itse sekä lehtori Lauri Snellman ja suunnittelija *Esko Piippo* Oulun yliopiston Teknokeskus-hankkeesta.

”

Jutajaiset kesäyössä

Jutajaisia on järjestetty Lapissa jo 38 vuoden ajan. Jutajaiset esittelee pohjoista kulttuuri- ja taideoosaamista. Tänä kesänä 30.6.–4.7.2010 eri puolilla Rovaniemeä sijaitsevat tapahtumat pitävät sisällään mm. koulutusta, valovoimaisia kansallisia ja kansainvälisiä tähtiä, lappilaisia taiteilijoita, saamelaiskulttuurin edustajia sekä kansainvälisiä vieraita.

Kansainvälisistä vieraista mainittakoon Amamere Folk Music & Dance Ensemble, Ghanasta. Amamere on 18-henkinen ryhmä, joka tekee tunnetuksi ja edistää afrikkalaista ja erityisesti ghanalaista kulttuuriperintöä musiikin, tanssin ja draaman keinoin. Ryhmä on osallistunut useille festivaaleille kotimaassaan ja eri puolilla maailmaa. Muita kansainvälisiä esiintyjiä ovat Ainu-ryhmä Japanista, AiLu Art School -ryhmä Shanghaista, lapsiryhmä Komista sekä Slovakian valtion ammattiyhtye SL'UK.

Jutajaisten kotimaisista esiintyjistä mainittakoon *Iiro Rantalán* Alli Huuppa, *Petteri Sariola* ja K Cube, *Timo Kämäräinen* -trio, Kuunkuiskaajat, Oulu All Star Big Band, *Suvi Teräsniiska*, *Kaija Kärrinen* ja *Ile Kallio*, *Wimme* ja *Wimme*-yhtye, *Piirpauke*, *Mikael Helasvuo*, *Matti Rantanen*, *Juha Tapio*, *Jonna Kosonen*, *Johanna Kurkela*, *Otto Kanerva*, *Yölintu*, *Rimpparemmi*, *Opus 1020*, *Los Contratiempos*, *King Groove* ja rap-artisti *Stepa*.

Jutajaiset osallistuu omalta osaltaan Rovaniemen Unicef-kumppanuushankkeeseen. Ohjelmistossa on tänä kesänä ensimmäistä kertaa myös valtakunnallinen kansanmusiikkiyhtyeiden PelimanniEtto-kilpailu.

Jutajaisten kävijämäärä on vakiintunut viime vuosina noin 20 000 vieraaseen. Esiintyjiä on noin tuhat, ja ohjelmisto sisältää yli kolmekymmentä tilaisuutta.

Teatterin hiiva

– Hiukan mietityttää, miten pystyn yhdistämään luovasti ja järkevästi talouden ja taiteen ristipaineen, pohtii Rovaniemen Teatterin – Lapin alueteatterin toisena johtajana elokuussa 2010 aloittava ohjaaja *Masi Eskolin*.

Eskolin suhtautuu uuteen pestiinsä uteliaisuudella ja pelolla mutta aikoo laittaa itsensä rohkeasti likoon ja avautua keskustelulle talon henkilökunnan kanssa.

– Johtajan tehtävänä on luoda yhteisöllisyyttä ja myös rakenteellisia kohtaamisen tiloja teatterin sisälle sekä uudenlaista vuoropuhelua eri instituutioiden välille. Tässä mielessä haluan rikkoa sekä taiteen sisäisiä että instituutioiden välisiä raja-aitoja.

Oman johtajuutensa Eskolin sanoo kumpuavan teatterin omista lähtökohdista, yhdessä tekemisen etiikasta ja erilaisuuden sietämisestä. Hän myöntää, että ristiriidat ovat uhkaavia, mutta ne eivät uhkaa hänen omaa identiteettiään. Päinvastoin hän kokee ristiriidat teatterin hiivana, joka kypsyttää moniäänisestä yhteisöstä toimivan kokonaisuuden.

Suurimpana haasteenaan Eskolin pitää uusien katsojien houkuttelemista teatteriin. Yhtenä keinona hän aikoo kokeilla teatterin jalkauttamista talon seinien ulkopuolelle.

– Teatteria voisi tehdä kaupunkilaisten kanssa eli teatteri voisi jalkautua kaduille ja kujille. Esimerkiksi yliopisto voisi olla yksi hyvä yhteistyökumppani, jonka kanssa voisi kokeilla tiedettä ja taidetta yhdistäviä uudenlaisia konsepteja. Myös alueteatteritoiminnasta voisi kehittää Lapissa entistä painokkaampaa, Eskolin listaa.

Rovaniemen Teatterin tulevan talven ohjelmistossa on pohjoisia teemoja. Näytelmissä käsitellään mm. ihmisen luontosuhdetta, ekologiaa ja turismia. Eskolin lupaa uusia näkökulmia ja tekemisen tapaa näytelmien näyttämöllepanoihin.

Nähtäväksi jää, missä määrin maamme teatterilaisten katseet kääntyvät uuden johtajakaksikon Masi Eskolinin ja *Atro Kahiluodon* myötä Rovaniemelle.

Olli Tiuraniemi

Joulubrändiä kirkastamaan

Mikä on Rovaniemen joulun syvin olemus? Kuinka joulubrändi viestittää kohderyhmille kiinnostavalla tavalla?

Mm. näihin kysymyksiin haettiin vastausta Creative Lapland -seminaarin yhteydessä järjestetyssä joulutyöpajassa, jossa rovaniemeläiset joulumatkailuyrittäjät ja -kehittäjät saivat sparrausta joulubrändin kirkastamiseen amerikkalaiselta *David Nortonilta*.

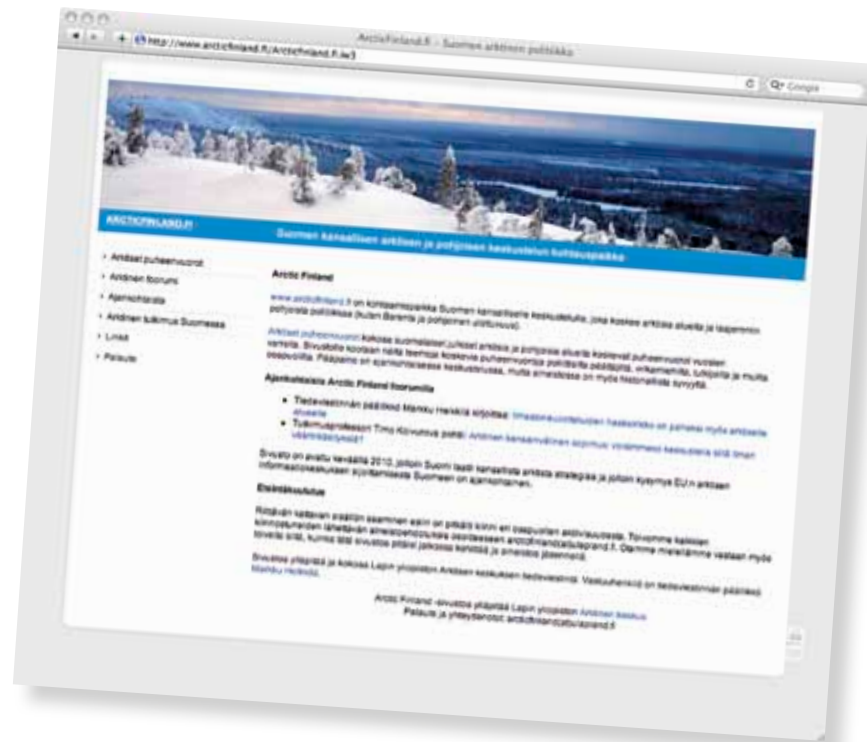
Norton on kansainvälisesti arvostettu amerikkalainen elämystalouden ja brändin rakentamisen asiantuntija, joka on luennoinut mm. Harvardissa ja talouslehti Fortunen huippukokouksissa. Nortonin oppeja ovat hyödyntäneet mm. Microsoft, Royal Caribbean International ja Disney. Norton painotti rovaniemeläisille erityisesti brändin arvo-pohjaa ja brändilupausta.

– Joulun arvoissa on kyse hyvän mielen välittämisestä, antamisesta ja saamisesta. Sen ympärille voi rakentaa maailmanluokan matkailutuotteen, joka koskettaa lähes kaikkia lapsista aikuisiin, kokousasiakkaista hyvinvointimatkailijoihin, kertoo Rovaniemen Matkailun ja Markkinoinnin toimitusjohtaja *Sanna Kortelainen*.

Rovaniemen Matkailu ja Markkinointi, Rovaniemen Kehitys ja Lapin elämys-teollisuuden osaamiskeskus LEO ovat käynnistäneet yhteisen hankkeen, jossa joulubrändin kirkastaminen jatkuu matkakohteen brändäämiseen erikoistuneen *Teemu Moilasen* (Imagian Oy) johdolla.

– Rovaniemellä on upeaa joulun tuotteistamisen osaamista. Brändiasiantuntijat tarkastelevat ja tuuletavat kokonaisuutta ulkopuolisin silmin. Juuri näin tulee kehittäjäverkoston yhteistyön toimiakin, Kortelainen iloitsee.

Tuija Kauppinen

Kansainvälinen sopimus hallinnoimaan arktisia alueita

Lapin yliopiston Arktisen keskuksen tutkimusprofessori *Timo Koivurova* ja professori *Erik Molenaar* Hollannin merioikeusinstituutista ovat selvittäneet WWF Arctic Internationalin toimeksiannosta, miten arktista aluetta tulisi hallinnoida: mitä hallinnollisia ja säädännöllisiä aukkoja nykyisessä arktisessa hallintojärjestelmässä on ja miten niitä voisi parantaa. Lisäksi professorit ovat tehneet ensimmäisen luonnoksen arktiseksi kansainväliseksi sopimukseksi.

– Arktinen sopimus ei välttämättä ole ainoa tai poliittisesti edes mahdollinen ratkaisu arktiselle alueelle. Meidän tarkoituksemme on yksinkertaisesti pitää vaihtoehto esillä osana keskustelua alueen tulevaisuudesta, toteaa Timo Koivurova Arktisen keskuksen Pohjoisen ympäristö- ja vähemmistöoikeuden instituutista.

Koivurovan mukaan keskustelu arktisesta sopimuksesta on joutunut monenlaisten väärinymmärrysten kohteeksi.

– On selvää, että alue, jota on aikaisemmin hallinnoitu ”jäääavikkona”, joutuu monen perustavaa laatua olevan oikeudellisen ja poliittisen keskustelun kohteeksi, koska se on niin valtavan muutosprosessin kourissa. Arktinen kansainvälinen sopimus, jos se tehdään oikein, mahdollistaa koko alueen integroidun hallinnoimisen. Mielestäni sopimusmallia tulee pitää esillä keskustelussa alueen tulevaisuudesta riippumatta siitä, mikä yksittäinen ratkaisu saa poliittisten toimijoiden tuen.

Tutkimusprofessori Koivurova on tehnyt suomenkielisen selventävän kirjoituksen arktisesta kansainvälisestä sopimuksesta uudelle Arcticfinland.fi-verkkosivustolle, jonka Lapin yliopiston Arktisen keskuksen tiedeviestintä on lanseerannut keskustelufoorumiksi suomalaiselle arktiselle poliittiselle keskustelulle.

Työhyvinvointi muutoksessa

Kukapa ei haluaisi voida työssään hyvin ja olla muutenkin elämässään onnellinen. Ei asia ole tuntematon myöskään yliopistossa. Me olemme tavallisia ihmisiä – ainakin he, jotka minä tunnen, voi moni kohdallaan lisätä. Myös työhyvinvoinnin kanssa olemme kuten muut. Puhumme siitä mielellämme. Vai onko joku täällä sanonut, että työhyvinvointi ei ole kovin tärkeää? En ole kuullut. Silti kuulen usein kritiikkiä, miten välinpitämättömästi yliopistossa toimitaan ihmisiä kohtaan. Ihminen on ristiriitainen olento. Työhyvinvointia pidetään tärkeänä ja samaan aikaan usean mielestä moni muu toimii työhyvinvoinnista piittaamatta. Siis ”minä välitän, toiset eivät”. Ihminen havaitsee hyvin kituliaasti oman ristiriitaisuutensa eikä siinä paljoa auta, että ikävuosien perusteella on jo aikuinen.

Kollegani kertoi 1990-luvun alkupuolella yliopiston eräästä laitoksesta, jossa faksin saapuminen kokosi henkilökunnan yhteen kummastelemaan tuota harvinaista liikettä. Me kuvasimme heidät vanhanaikaisina, muuttumattomina ja paikalleen jääneinä. He olivat pysähtyneet menneeseen. Meidän laitoksemme toiminta oli toisenlaista: dynaamista, alati uutta etsivää ja tuotteliasta. Me elimme ahnaasti hetkissä ja teimme tulevaisuutta. Toisilta ei taidettu meistä kysyä. Tosiasiassa molemmat, he ja me, ilmensimme sekä muutosta että muuttumattomuutta, vaikka me luultavasti saimmekin faktisesti enemmän fakseja kuin he. Muutos ja muuttumattomuus ovat inhimillisen elämän universaaleja. Työyhteisöt tarvitsevat molempia.

Muutos on liikettä ja liikkuvuutta, mutta muutos kuljettaa myös muualle, joka tarkoittaa lähtöä vieraisille. Kun lähdän muualle, olen siellä vieraana ja hyvinvointini on toisten vieraanvaraisuuden varassa. Muutoksissa toisilla on keskeinen vastuu minun hyvinvoinnistani. Muuttumattomuus puolestaan on pysyvyyttä ja paikallaoloa, mutta muuttumattomuus pitää myös täällä. Se tarkoittaa jäämistä kotiin. Kun jään tänne, olen kotona ja hyvinvointini on meidän asiamme. Muuttumattomuudessa työyhteisö vastaa omasta hyvinvoinnistaan, mutta on samalla vastuussa heidän hyvinvoinnista, jotka rohkenevat tulla vieraisille.

Toimiakseen tarkoituksenmukaisesti yliopisto on työyhteisö, jossa muutos ja muuttumattomuus ovat tasapainossa keskenään. Suomalaisen yliopistojärjestelmän muutoksesta käydyt puheet ja tehdyt toimet ovat paradoksaalisesti vähentäneet muutosta yliopistoissa. Myös Lapin yliopistossa on nyt mieluummin liian vähän kuin liian paljon muutosta. Efekti on tuttu muualta yhteiskunnasta: murrostillanteissa rohkeus asettua toisten huolenpidon varaan vähenee ja eronteot meidän ja toisten välille kärjistyvät. Työyhteisöjen rajat tiukkenevat, vaikka organisaatiot laajenevat.

Kun ajattelee yliopistoa työpaikkana, on muuttumattomuuden ylivalta muutokseen nähden moraalisesti oikein, jos kehityskulun dynaaminen syy, luottamusvaje, on opittua eikä uskoteltua. Työyhteisöt käyttävät luottamusvajetta myös tekosyynä pönkittääkseen itseään ja välttääkseen epävarmuutta, jota toisten varaan asettuminen loisi. Muutos työyhteisöissä saa mahdollisuuden vahvistua, jos ihmiset oppivat luottamaan vieraaseen – esimerkiksi toisesta yliopistosta tulevaan kollegaan, dekaaniinsa tai opetusministeriöön. Ilman luottamusta työyhteisöt lukitsevat mielenmaisemaansa, vaikka vielä järjestäisivätkin avoimien ovien päiviä. Ilman luottamusta akateeminen elämä taantuu jutteluksi kotiasioista työkavereiden kesken. Pessimismiin ei yliopiston työyhteisöissä kuitenkaan ole syytä. Ennakoitavalla ja jämäkällä päätöksenteolla yliopisto pystyy laajentamaan työyhteisöjen luottamuksen piiriä, jonka varassa muutoksen ja muuttumattomuuden dynamiikka virittää sopivassa suhteessa akateemista uskalaisuutta ja työrauhaa.

KOTI LAUKKUUN JA LIFTAAMAAN

Tutkijaliikkuvuus on muuttumassa tärkeäksi tutkimusrahoitusta ohjaavaksi tekijäksi. Mitä se merkitsee tutkijan kannalta?

Laura Junka

Tutkijaliikkuvuus, etupäässä suomalaisen tutkijan ulkomailla viettämät ajanjaksot tai ulkomaalaisten työskentely Suomessa, on in ja must.

Esimerkiksi Suomen Akatemian kansainvälisen strategian keskeisenä tavoitteena on tukea ja kannustaa tutkijoiden liikkuvuutta. Ensi syksynä voimaan astuvissa laajoissa rahoitusmuutoksissa liikkuvuudesta tulee yhä merkittävämpi kaikkia rahoituspäätöksiä koskeva kriteeri.

Suomen Akatemian liikkuvuusasiantuntijan *Tiina Petäsen* mukaan liikkuvuus sinänsä ei ole itseisarvo.

– Tarkoituksena on luoda Suomeen korkeatasoisia tutkijoita, vahvistaa kansainvälistä kilpailukykyä ja tukea ajatusvaihtoa. Tämä on tärkeää niin tutkimusalalle, suomalaiselle tieteelle kuin tutkijalle itselleenkin, Petänen kertoo.

– Se, että nököttää nurkassa yksin, ei tue oman ajattelun kehittymistä. Siksi tutkijan on tärkeää lähteä liikkeelle viimeistään heti väitöskirjan jälkeen. Liikkuminen tukee sitä, että hänestä tulee kilpailukykyinen tutkija, että hän löytää omat kontaktinsa, itsenäistyy ja alkaa kehittää sitä omaa juttuaan, eikä vain seuraa oman professorin jalanjäljissä.

Uudessa mallissa pienet rahoitusmuodot on yhdistetty suuremmiksi kokonaisuuksiksi ja varsinaiset tutkijaliikkuvuuden edistämiseen tarkoitettut rahat häviävät kokonaan. Liikkuvuutta ei enää nähdä erillisenä, erikseen rahoitettava tutkimustoiminnan osa-alueena, vaan se sisältyy lä-

pileikkaavasti kaikkiin rahoitusmuotoihin ja tutkijan koko työuraan.

Kaikissa Suomen Akatemian hakulomakkeissa vaaditaankin tulevaisuudessa aina erillinen liikkuvuussuunnitelma.

– Suunnitelmasta tulee käydä ilmi, mihin ja missä omi- naisuudessa liikutaan, kuinka pitkiä ulkomailla vietetyt ajanjaksot ovat ja miten liikkuvuus ja sen kautta solmitut kontaktit tukevat sitä laajempaa tutkimusprojektia, Petänen neuvoo.

Tasa-arvo tien päällä?

Mahdollisuus kansainvälistyä ja viettää aikaa ulkomailla ei kuulosta ikävältä. Mutta kun liikkuvuus muuttuu mahdollisuudesta rahoitusmenestyksen perusedellytykseksi, keskustelu tasa-arvon toteutumisesta tutkijauralla muuttuu tärkeäksi.

Yksi ongelma liittyy perheellisiin tutkijoihin ja sitä kautta erityisesti nuoriin tutkijanaisiin. Miten varmistetaan, että sillä enemmistöllä, joka saa kolmenkymppin korvilla lapsia, valmistaa samalla väitöskirjan ja hakee tutkijatehtäviä keskellä elämän ruuhkavuosia, on realistiset mahdollisuudet menestyä uralla, jonka tärkeänä rahoituskriteerinä on toistuva oleilu ulkomailla?

Tiina Petäsen mukaan ongelmaa ei ole ohitettu. Perheen kanssa matkustavat voivat hakea apurahoihin perhekoro-

tusta, ja uudistuksen myötä voimaan astuvat pidemmät rahoitusjaksot tuovat elämään ennakoitavuutta ja suunniteltavuutta.

Liikkuvuuden ei tarvitse aina edes merkitä määrätöntä oleskelua ulkomailla.

– Sektorien välinen liikkuvuuskin lasketaan eduksi, esimerkiksi silloin, kun tutkija piipahtaa vuoden ajan yritysmaailmassa, Petänen kertoo.

Kansainvälinen liikkuvuus voi puolestaan toteutua lyhyemmissä, kahden tai kolmen kuukauden pätkissä, jos se vain on hankkeen kannalta suunnitelmallista ja perusteltua. Alle kuukauden vierailuja Tiina Petänen ei suosittele.

– Voihan sitä mennä johonkin vaikka kahdeksi viikoksi, mutta jos esimerkiksi tutkijatohtori etsii aitoa itsenäistymistä, ei kahden viikon oleilu paljoa auta.

Sinkkuäitinä Harvardissa

Helsingin yliopiston Renvall-instituutin professori ja Helsingin tutkijanaiset ry:n entinen puheenjohtaja *Elina Vuola* uskoo, että maailmalle kannattaa lähteä. Siitäkin huolimatta, että se tapa, jolla suomalaistutkijoita maailmalle lähetetään, kätkee sisäänsä useita ongelmia ja rakenteellista epätasa-arvoa.

Latinalaiseen Amerikkaan ja naistutkimukseen erikoistunut teologi on itse viettänyt ulkomailla useita pidempiä jaksoja. Veri on aina vetänyt maailmalle, ja myöhemmin liikkuvuutta on vaatinut myös oma tutkimusaihe.

Kun lapset tulivat kuvioihin väitöskirjavaiheessa, työn ja kiinnostusten perässä liikkuminen muuttui huomattavasti haasteellisemmaksi.

– Lasten kanssa kaikki pitää järjestää ja varmistaa etukäteen, ja siinä on kova työ. Kun lähdin Costa Ricaan 1990-luvun alussa, lapseni olivat vasta kaksi- ja viisivuotiaita. Sen ikäisten kanssa ei voi vain pölähdellä lentokentälle ja miettiä sitten, että mihin mennään. Asunto pitää olla tiedossa, ja päiväkotien ja koulujen kanssa on sama juttu, Elina Vuola kertoo.

Se, että liikkuvuutta voi toteuttaa myös parin kuukauden ajanjaksoissa ei ratkaise ongelmaa.

– Jos ajatuksena on, että lapset lähtevät mukaan, niin kaksi kuukautta on järjetön aika. Kun näkee joka tapauksessa kaiken sen vaivan mitä perheen liikkuttamiseen liittyy, niin kannattaa olla pidempään, Vuola toteaa.

Toinen haaste on liikkuvuusrahoituksen riittämättömyys. Elina Vuola korostaa, että Suomen Akatemian tuki perheellisille on ollut esimerkillistä ja mahdollistanut liikkuvuuden hänen kohdallaan. Tästä huolimatta Akatemian perhekorotukset ja kalliin paikan lisät eivät ole ikinä kattaneet kaikkia matkoista koituneita kuluja.

Esimerkiksi vuosi postdoc-tutkijana Harvardissa oli kaa-tua rahoituksen riittämättömyyteen heti alkuunsa. Vaikka Elina Vuola nosti poikkeusluvalla sekä Akatemian osamääräistä rahoitusta että Harvardin tutkijapalkkaa, hän jou-

Kv-tutkija **etsii kotia**

Politiikantutkija *Emilia Palonen* voisi hyvin olla tieteen kansainvälistymisstrategian supermalli.

Kirjoitettuaan ylioppilaaksi Palonen lähti Lontooseen opiskelemaan. Hän valitsi Itä-Euroopan tutkimuksen, alan jota ei Suomessa ole tarjolla, ja vietti lukukauden vaihdossa Budapestissä.

Faktapainotteisten kandidatuurin jälkeen Palonen panosti metodiin ja hakeutui Essexin yliopistoon opiskelemaan ideologia- ja diskurssianalyysejä alan uranuurtajan *Ernesto Laclau*n johdolla.

Kun Emilia Palonen sai maisterivuoden päätteeksi Iso-Britannian valtiolta äärimmäisen kilpaillun ESRC-rahoituksen tohtoritutkintoa varten, oli selvää, että myös Unkarin politiikkaa tarkasteleva väitöskirja syntyisi osin Britanniassa, osin Unkarissa.

Palonen valmistui rivakasti ja väitteli tohtoriksi jo 28-vuotiaana. Muutama kuukausi myöhemmin Emilia Palosen Suomessa asuva veli sai ensimmäisen lapsensa. Lapsen syntymä pysäytti paatuneen kosmopoliitin, ja Palonen alkoi kaivata omia juuriaan.

– Aloin miettiä, miten suomalainen enää olen, ja että jos joskus haluan vielä palata Suomeen, niin se pitäisi varmaan tehdä nyt, Emilia Palonen kertoo.

Vastoin kaikkia odotuksia, paluu Suomeen ei kuitenkaan ole ollut kansainväliselle tutki-

jalle helppoa. Ulkomailla valmistuneelta puuttuvat Suomessa tarvittavat tukiverkostot, eikä yliopistojen sisäisiin tutkimushankkeisiin ole helppoa päästä mukaan.

Toinen ongelma on, että rahoitusmallit suosivat systemaattisesti ulkomaille lähtöä. Neljä vuotta väitöstutkimuksen jälkeen Palonen on ehtinyt harrastaa pakollista tutkijaliikkuvuutta jo neljässä eri maassa – Itävallassa, Unkarissa, Yhdysvalloissa ja Saksassa.

Palosen mielestä tämän ongelman pohjalla vaikuttaa suomalaisen tiedemaailman rajoittunut käsitys kansainvälisyydestä.

– Se, että tutkijoita lähetetään pisteestä A pisteeseen B, ei ole tieteen kansainvälistymisen kannalta kaikkein olennaisinta. Esimerkiksi akatemiahankkeissa pisteitä saadaan siitä, kuinka monta ulkomaalaista siirtyy projektin aikana Suomeen ja kuinka monta Suomen kansalaista ulkomaille. Jos tämä on se mittari, jolla kansainvälisyyttä mitataan, niin se on väärä mittari!

Pidemmät ulkomaanjaksot voivat Palosen mielestä olla kansainvälisen toiminnan kannalta tarkoituksenmukaisia etenkin uran alkuvaiheessa. Kun tutkija on jo viettänyt pidempiä jaksoja ulkomailla, huomio pitäisi kiinnittää ihmisten liikkutusta varsinaisen tutkimustyön edellytyksiin.

– Rahoitusta tulisi keskittää niin, että mahdollistetaan pitkäjänteinen toiminta täällä

Suomessa ja sitä kautta myös ulkomailla ja kansainvälisissä verkostoissa, Palonen selittää.

– Kansainvälisen yhteistyön tekee tällä hetkellä mahdottomaksi se, ettei monella suomalaistutkijalla ole tietoa siitä, missä on seuraavana vuonna, millä yliopistolla tai laitoksella tai onko ylipäätään työttömänä vai töissä.

Nykyisen, maantieteelliseen sijaintiin ja tutkijan kansalaisuuteen tuijottavan kansainvälisyyden käsitteen Palonen korvasi käsitteellä, joka kertoo aidosti dynaamisesta kansainvälisyydestä.

– Suomessa on hienoja esimerkkejä professoreista, jotka toimivat täällä, mutta ovat aidosti kansainvälisiä, julkaisevat eri kielillä, toimivat eri maissa, toimittavat kansainvälisiä tiedelehtiä ja ovat valmiita lähtemään konferensseihin ja tapaamisiin.

Palonen lisää, että tutkija voi ulkomaillakin kököttää yksin nurkassa, etenkin ollessaan vierassa ympäristössä ja ei-paikallisella rahoituksella. Monet tutkijat ovat marginalisoituja sekä Suomessa että ulkomailla.

– Jos ollaan sitä mieltä, ettei Suomen kansalainen voi tehdä kansainvälistä tutkimusta Suomessa, niin sitten meillä on kyllä jotenkin omanarvontunto ja kansallinen ylpeys hukassa.

tui tukeutumaan Harvardin omaan, sosiaalisiin perustein jaettavaan tukeen selvittääkseen ala-asteikäisten lastensa il-tapäivähoitokuluista.

Yksi syy rahojen riittämättömyyteen oli se, että Elina Vuola oli Bostonissa lasten kanssa yksin.

– Yhdysvalloissa ääneen lausumattomana oletuksena on, että tutkijainaisilla ei ole lapsia. Toinen vaihtoehto on, että naisella on hyvin tienaaava mies. Tavallista on myös se, että kotiyliopisto tukee toisessa yliopistossa vietettyä vuotta maksamalla siitä palkkaa.

Myös kansainvälisesti liikkuvan tutkijan sukupuoli tuli Harvardissa vietetyn vuoden aikana kirkkaasti esiin.

– Bostonissa oli samaan aikaan useita suomalaisia tutkijaperheitä. Silloin pisti vahvasti silmään, että kukaan ei ollut siellä naisen takia. Yhtä lukuun ottamatta kaikki olivat tulleet miehen työn perässä, ja naiset olivat kotona lasten kanssa. Yksinhuoltajana olin todella poikkeava tapaus, Vuola muistelee.

– Toisaalta yksinhuoltajalla ei välttämättä ole vaikeampaa. Minun ei ole tarvinnut pohtia, lähteekö isä mukaan, tai stressata, miten kumppani viihtyy matkalla.

Rikkaan tai lasten kanssa kotona häärvään matkakumppanin puutteessa elintärkeäksi Vuolalle nousi se, että hän oli odottanut, että lapset olivat kouluiässä ennen Harvardiin hakeutumista. Koulu ei maksanut penniäkään, kahden lapsen tarhamaksuihin olisi sen sijaan huvennut koko Harvardista nostettu nettopalkka.

Riittävän liikkuvuusrahoituksen lisäksi Elina Vuola penää lähettäviltä tahoilta ammattimaisempaa tukea liikkuvuuden vaatimiin käytännön järjestelyihin, esimerkiksi verotukseen, asumiseen, lasten kouluihin ja päivähoitoon ja yleiseen byrokraatiaan liittyvissä asioissa.

– Vaikka Suomen Akatemia puhuu koko ajan että kansainvälistykää, siellä ei ole ketään, joka hoitaisi lähtijöiden asioita käytännössä tai ottaisi heistä vastuuta.

– Nyt kun yliopistoja ollaan yksityistämässä, niin olisi syytä ottaa jotain hyvääkin sieltä yritysmaailman puolelta. Pohditaan vaikka miten joku Nokia lähettää ihmisensä maailmalle, mitä tietotaitoa siihen sisältyy. Ettei se yksilö, joka lähtee, joudu aina tappelemaan kaikkea yksin.

Vuola korostaa, että suurin este tutkijoiden kansainvälistymiseen liittyy kuitenkin koko tutkijauran epävarmuuteen Suomessa. Määräaikaisuus on varttuneillakin tutkijoilla todellinen ongelma.

Ulkomailla irrottautuminen on riski, jos tutkijalla ei ole mitään, mihin ulkomailta voi palata.

Käytännössä voi olla jopa niin, ettei pitkäaikainen oleskelu ulkomailla anna mitään lisäarvoa yliopistovirkojen täytössä. ●

Johanna Sarriola

Työ, rakkaus ja seikkailunhalu

Muuttumattomana pidetty Lappi on aina elänyt liikkeestä.

Lappi yhdistetään etenkin ulkoapäin usein pysyvyyteen, vaikka pohjoisen historiaan mahtuu monia muuttoliikkeitä. Liike on tärkeä osa maakunnan historiaa ja nykyisyyttä. Työn perässä muutetaan edelleen sekä Lapin sisällä että pois alueelta. Erityisesti matkailu- ja ravintolatyöntekijät eri puolelta maata sen sijaan muuttavat tunturikeskuksiin sesongin ajaksi.

Lapin yliopiston kulttuurihistorian professorin *Marja Tuomisen* mukaan Lappi on ollut hyvin liikkuvaa aluetta. Eivät ainoastaan lappilaiset ole liikkuneet, vaan Lappiin on tultu monista suunnista.

– Osa ihmisistä on tullut nälän ajamana, toiset onneansa ja unelmiansa kokeilemaan. Joskus on lähdetty pakoon omia tai muiden tekemisiä. Sen vuoksi Lappi on hyvin monikerroksinen ja -muotoinen alue. Ei lainkaan homogeeninen, jollaiseksi se usein etelästä katsottuna ajatellaan, Tuominen kertoo.

Tuominen muistuttaa, että liikkuminen on kuulunut Lappiin luonnollisena osana elämää. Se selittyy osittain tarjolla olleilla elinkeinoilla kuten metsästyksellä, kalastuksella, poronhoidolla, kaupankäynnillä ja myöhemmin metsätöillä. Lappilainen kulttuuri ei ole ollut yhtä maanviljelykseen sidottua kuin etelämpänä.

Pohjoisen markkina-alueet ovat olleet isoja ja kaupankäynti on edellyttänyt hyvinkin pitkien matkojen kulkeamista säännöllisesti. Kuuluisia ovat muun muassa Rovaniemen, Altan ja Jyykeänperän markkinat.

Mentaaliset ja konkreettiset juuret

Harvan asutuksen vuoksi etäisyydet ovat pitkät, ja se on tehnyt liikkumisesta luonnollisempaa.

Tuomisen mukaan 1800-luvulle saakka Lapissa ei ollut niin kiinteitä valtakuntien rajoja kuin etelämpänä ja liikkuminen oli vapaampaa.

Myös uskonto on liikuttanut ihmisiä muutenkin kuin hengellisessä mielessä. Tuomisen tutkimat Kittilän saarnamiehet ovat levittäneet uskon sanomaa Ruijasta Pietariin. Samaiset saarnasuvut olivat myös kovia kauppasukuja. Usein kauppa- ja saarnamatkat yhdistyivät.

Liikkumisesta huolimatta juuret ovat pohjoissuomalaisille tärkeitä. Tuomisen mukaan juuret eivät välttämättä ole konkreettisesti jossain paikassa. Ne voivat olla suvussa, kielessä tai uskonnossa.

– Mentaaaliset juuret voivat löytyä monesta suunnasta, ja niitä on vaikea repiä irti. Identiteetille on merkitystä, missä on kasvanut ja elänyt.

Perheen ja suvun merkityksen Tuominen näkee tärkeäksi pohjoisessa. Isojenkin sukujen yhteydet voivat olla tiiviimpiä kuin pienemmillä suvuilla kaupunkiyhteisöissä. Sukuyhteydet ovat tiiviit kaikesta liikkumisesta huolimatta.

Tili tulee metsästä

Jyväskylän yliopiston etnologian professori *Hanna Snellman* on tutkinut Kemijoen metsä- ja uittotoita. Hän kertoo, että ryhmänä tukkilaiset vaikuttivat Lappiin noin sadan vuoden ajan 1890–1990-luvuilla.

Eniten heitä oli ennen alan koneellistumista eli viime vuosisadan ensimmäisillä vuosikymmenillä. Alussa savotoilla ei ollut juurikaan naisia, mutta myöhemmin heitä tuli kämpille työmaakokeiksi.

Kemijokisuun erottelutyömaat olivat ainoita paikkoja, joissa naisia oli enemmän töissä. Yksittäisiä naisia on ollut myös hakkuutehtävissä.

Snellman kertoo, että työvoima Lapin savotoille tuli eri puolilta Suomea, sillä maakunnan oma väki ei riittänyt.

Heti 1890-luvulla oli voimakkaita rekrytointikampanjoita. Työpaikoista ilmoitettiin lehdissä ja kuulutettiin kirkoissa.

Pohjoisen savotat houkuttelivat väkeä runsaasti Kainuusta ja Koillismaalta. Savotoille tuli nuoria poikia, jotka halusivat lähteä seikkailemaan.

– Savotoilla oli varsinkin 1900-luvun alussa hämmästyttävän nuoria poikia töissä. Töihin saatettiin lähteä jo 13–15-vuotiaina usein isän tai enon matkassa, mutta yksinkin.

Snellman sanoo, että savottatyöt perustuivat täysin liikkumiselle, sillä yhdessä paikassa ei oltu pitkään. Työntekijät yrittivät maksimoida tienestään. He jättivät savotan

kesken ja lähtivät etsimään seuraavaa, jos siellä oli mahdollisuus päästä parempiin ansioihin.

Töitä ei kuitenkaan riittänyt ympäri vuoden. Ne, joilla oli kotitalo ja maata, pärjäisivät. Kodittomat ja maattomat olivat aika heikoilla. Kun ala alkoi koneellistua, kaikille ei riittänyt enää töitä. Myös koko työn organisointi muuttui. Aiemmin se oli perustunut työryhmiin, jossa hevostmiehellä

oli pari hakkuria. Kun moottorisaha tuli työvälineeksi, ei ollut enää vastaavia ryhmiä vaan kukin teki oman työnsä. Metsätyöntekijöiden kasvava työttömyys heijastui myös koko ympäröivään yhteisöön. Takseille, baareille ja majointuslaitoksille ei ollut asiakkaita.

Snellman kertoo, että aikalaiskokemusten mukaan uiton loppuminen oli valtava suonenisku Yläkemijoelle ja latvajokien paikkakunnille, kuten Savukoskelle. Siellä uittotöitä oli tehty, kun porometsissä oli hiljaista. Lisäksi uitossa oli hyvät palkat ja lyhyessä ajassa pystyi saamaan isot tulot.

Etäisyys on suhteellista

Marja Tuomisen mukaan Lapissa on totuttu pitkiin etäisyyksiin ja harvaan asutukseen. Liikkuvuuden perinteelle löytyy monia ja luonnollisia selityksiä, jotka heijastuvat tähänkin päivään.

– Usein varsinkin etelän suunnalla ajatellaan, että pohjoisen historia on staattista. Jos oikeasti paneudutaan siihen, on se kaikkea muuta kuin liikkumattomaa.

Usein ajatellaan, että miehet ovat liikkuvampia. Tuominen arvelee, että Lapissa nainen on keskimääräisesti liikkunut enemmän kuin agraariyhteiskunnassa tai kaupunkikulttuurissa.

Tuominen kertoo, että pohjoisen ja etelän välillä on eroa sillä, minne on pitkä matka. Pohjoisessa puntaroidaan eri tavalla, kannattaako jonnekin lähteä. Esimerkiksi aamulla voidaan päättää, että ajellaan mutka Rovaniemeltä Saariselälle päiväkahville ja tullaan illaksi takaisin.

Tuominen vahvistaa monen lappilaisen tunteen, että etelästä vaikuttaa usein olevan pidempi matka pohjoiseen kuin toisinpäin.

Lappi muuttaa Ruotsiin

Parempaan elintason toivossa lappilaisia muutti etenkin 1960- ja 1970-luvuilla Ruotsiin tehdastöihin.

Hanna Snellman on tarkastellut erityisesti Sallasta Göteborgiin muuttaneiden kokemuksia. Hänen mukaansa vuosina 1969–1970 oli Ruotsiin muuton huippuvuodet koko Suomessa. Silloin esimerkiksi Sallasta ja muutamasta muusta Koillis-Lapin kunnasta lähti vuoden aikana lähes prosentti koko kunnan väestöstä Ruotsiin. Moni tosin palasi takaisin.

Työ oli tärkeä syy lähtöön, mutta maata vaihdettiin myös rakkauden tai seikkailunhalun vuoksi. Muuttajat olivat nuoria, eivätkä he välttämättä tehneet suunnitelmia vuosien päähän. Lähtöpäätös syntyi nopeasti ja osin sattumalta mutta oli silti harkittu.

Rakennemuutos tyhjensi maaseutua, mutta kaupungeista oli hankala saada asuntoa. Tuolloin suunnaksi otettiin helposti Ruotsi. Ihmiset sopeutuivat uuteen elinympäristöön eri tahdissa. Osa ei edes halunnut sopeutua ja palasi takaisin.

Yhteydenpito kotiseudulle oli vilkasta. Snellman kertoo, että moni jaksoi raskaan vuorotyön siksi, että tiesi pääsevänsä juhannuksen jälkeen Lappiin. Kotiseudulla käytiin niin kauan, kun omat vanhemmat elivät. Sen jälkeen huomattiin, että koti oli muuttunut Ruotsiin. ●

Jukka Sankala

Peräkammarien poikamiehet ja kadonneet naiset

Ennen Lapissa oli töitä kaikille, jotka niitä halusivat. Vanhemmat olivat usein töissä kotitilalla, kunnalla tai sitten viimeisenä oljenkortena muutettiin Ruotsiin. Lapsilla oli useita samaan ikäluokkaan kuuluvia kavereita pienissä ja kodikkaissa kyläkouluissa. Naisen paikka ja asema oli selvä, samaten isät olivat isäntiä tiloillaan. Tyttöjäkin riitti pojille ihan kiusattavaksi asti.

Nykyään on toisin. Lappi tyhjenee vauhdilla muutamia alueita lukuun ottamatta, ja muuttajien etujoukoissa ovat nuoret koulutetut naiset. Osa kylien asukkaista, etenkin miehet, ovat jääneet lähtökuoppiinsa. Näiden peräkammarien naimattomien ja työttömien poikamiesten tarinat kertovat yhteiskunnan tilasta, traditioista, muutoksesta ja muutoksen sukupuolesta usein paljastavammin kuin poismuuttaneiden tarinat.

Miehet ja miehuus rakentuvat yhteiskunnassamme jostain syystä yhä perinteisesti sukupuolisen kyvyn, vallan ja omistamisen eli kaikkinaisen aktiivisuuden kehikoissa, oli pa kyseessä sitten isyys, asunnoton mies tai yritysjohtaja. Näin siitä huolimatta, että maskuliinisuuden kokemisen voidaan ajatella olevan pitkälti aikaan ja paikkaan sidotun kulttuurisen ja sosiaalisen diskurssin tulos.

Sukupuolen tutkimus on tuonut runsaasti välineitä naisten ja miesten yhteiskunnallista asemaa käsittelevään keskusteluun, mutta keskiössä ollut valtasuhteita ja diskursseja painottava näkemys ei silti välttämättä tavoita subjektiivista kokemusmaailmaa. Miesten kohdalla tämä on voinut johtaa todellisuutta yksinkertaistaviin tai jopa vääristäviin tulkintoihin heidän tilanteestaan ja ongelmistaan.

Mediassa esimerkiksi tosi-tv-sarja Maajussille morsian ja Miesten vuoro -elokuva ovat tuottaneet hiukan variaatioita miehen kuviin. Miesten vuorossa miehet puhuvat, ja Maajussille morsian -sarjassa haetaan morsianta naisista tyhjentyneelle maaseudulle. Sarjan maajussit ovat virkeitä, tuotteita ja kiinteä osa kulutus- ja tuottavuusyhteiskuntaa. He tuottavat hyvinvointia yhteiskunnalle etenkin ruuantuo-

”Lähtökuoppiinsa jääneiden peräkammarien naimattomien ja työttömien poikamiesten tarinat kertovat yhteiskunnan tilasta, traditioista, muutoksesta ja muutoksen sukupuolesta usein paljastavammin kuin poismuuttaneiden tarinat.

tannon kautta ja osallistuvat yhteisen hyvän tuottamiseen.

Lapin poikamiehet puolestaan tuntuvat olevan hyvinvointiyhteiskunnan arvoasteikon toisessa ääripäässä. Modernin ajan tuote ”Lapin peräkammarien poikamiehet” voi jo käsitteenä olla leimaava ja toiseutta tuottava marginaalistasus. Se on usein arvottunut yhteiskunnan keskiöstä käsin ja sisältää toimettomuuteen, juopotteluun ja jopa väkivaltaisuuteen liitettyjä mielikuvia. Poikamies voi olla sivussa palkkatyön, kulutusyhteiskunnan ja hegemonisen maskuliinisuuden näkökulmasta katsottuna. Mutta samaan aikaan hän saattaa olla hyvin integroitunut kotiinsa ja kylänsä ihmisiin ja toimintoihin.

Kun hyvinvointivaltion hegemoniset diskurssit yrittävät saada poikamiehet liikkeeseen ja integroitumaan osaksi yhteiskunnan keskiötä erilaisilla palveluilla tai interventioilla, jotka samalla leimaavat poikamiehiä ja pohjaavat ennalta määritelyihin ongelmiin, on syytä pohtia, vedetäänkö näitä peräkammarien poikamiehiä samalla pois jostakin heille ominaisesta tärkeästä ja pysyvästä toiminnasta? Heidän ja-

kamansa arvot, kuten sitoutuminen paikkaan, pysyvät sosiaaliset rakenteet ja välittävä solidaarisuus, sijoitetaan tässä tapauksessa dynaamisten valtakuvien marginaaliin. Jämähämisen ei katsota olevan kenellekään hyväksi.

Lapin poikamiesten kohdalla yhteiskunnan sosialisaatio-prosessi on siis vielä pahasti kesken, ja sen olennaiset palkkatyöhön ja perheeseen liittyvät roolit puuttuvat. Myös poikamiehet itse mieltävät jatkuvasti rajoja tavoiteltavien ja paheksuttavien elämäntyylien välille erilaisissa arjen käytännöissä ja kulttuurisessa ymmärryksessä ja tulevat samalla tuottaneeksi kulttuurisia marginaaleja ja keskuksia. Perheetömyys on yksi näistä keskeisistä paheksuttavista elämäntyylyistä, ja se on kokemuksena marginalisoiva. Poikamiehillä on taitoja, kykyjä tai kokemuksia mitä moninaisimmista töistä ja tekemätöntä työtäkin asuinseudulta löytyy, mutta valitettavasti ei kumppania perheen perustamiseen.

Jos hieman kärjistää, niin perinteisesti on ajateltu, että miehen tulisi elättää perhe ja naisen jäädä hoitamaan lapsia kotiin. Myös poikamiehet tuntuvat ajattelevan edelleen

näin, ehkäpä vastuurationaalisesti. Heidän unelmissaan ja sukupuolisuutensa kirkkaimpana tavoitteena siintää oma perhe. Perhettä ennen on kuitenkin hankittava palkkatyö, pystyäkseen pitämään huolta oman perheen hyvinvoinnista. Sosialisaatio- tai syrjäytymisprosessissa työn saanti ei ole välttämättä se suurin ongelma. Suurimmat pullonkaulat liittyvät todennäköisesti kumppanin löytymiseen.

Joooo, kyllähän se tietenki mukava olis, ko olis, tuota, naikkosia vähä enempi tässä kylällä, jospa ees yks vapaa. Neko ovat ny nuo miehet ja naiset tasa-arvosia, nihä sitä puhuthaa...

Sitä mie en kuite tiiä. Mie en ole sitä niinkö päässy viime aikona vielä kokkeilee... Sitä tasa-arvoa... •

Saara Koikkalainen

Vihreämpi ruoho aidan takana

Muuttaisikohan ulkomaille? Hurauttasi Haaparannan kautta Eurooppaan tai hyppäisi RyanAirin kyytiin sanoen hyvästit Suomen loskakeleille. EU-kansalaiselle muuttaminen on helppoa: luottaisi vaan siihen, että elämä kantaa.

Tein vuonna 2008 Työntekijänä Euroopassa -kyselyn osana sosiologian väitöskirjatutkimustani. Kyselyyn vastasi yli 500 ulkomailla asuvaa suomalaista. Valtaosa heistä piti omaa työmarkkina-asemaansa kohdemaassa hyvänä. Toisaalta muutamia oli selvästi syrjitty eivätkä he olleet löytäneet mielekästä työtä.

Monet vastaajista työskentelivät kansainvälisissä yrityksissä, jotka arvostavat monipuolisen taustan omaavia työntekijöitä. Yllättävän monille suomen ja ruotsin kielten osaaminen oli ollut etu, sillä globaalissa taloudessa monia markkinointi- ja tukipalveluita hoidetaan keskitetysti esimerkiksi Irlannista tai Isosta-Britanniasta.

Ulkomaille muutto koettiin ylipäätään hyväksi päätökseksi. Miksi nämä koulutetut, nuoret suomalaiset sitten olivat lähteneet ulkomaille?

Eurooppa vetää

Maaillalle vievä tie on jokaiselle lähtijälle oman näköisensä: koko kylä ei enää muuta kerralla Ruotsiin. Monet lähtevät opiskelemaan ulkomaiseen korkeakouluun, koska opiskelupaikkaa ei Suomesta ole herunut tai koska tiettyä alaa ei kotimaassa opeteta.

Toiset lähtevät kesätöihin Pariisin Disneylandiin, irlantilaiseen publiin tai Espanjan Aurinkorannikolle. Espan-

jaan nuoria houkuttavat auringon lisäksi siellä asuvat suomalaiseläkeläiset, jotka luovat kysyntää suomenkielisille palveluille.

Suomalaiset hyödyntävät ahkerasti Erasmus-opiskelijavaihto-ohjelmaa. Opintoihin liittyvien harjoittelujen takia nuoria suomalaisia vaeltaa tasaisena virtana myös Brysseliin, Strasbourgiin, Geneveen ja Wieniin.

Työ ulkomailla voi olla osa urasuunnitelmaa: rahoituslalla Lontoon city-kokemus on hyvä lisä ansioluetteloon. Monelle myös palkkatasolla on väliä, vaikka pelkän rahan takia ei ulkomaille lähdetäisikään. Norjassa ansaitut lisätienestit voivat rahoittaa sairaanhoitajan tulevaa ensiasuntoa Suomessa. Eurovirkamiehen muhkea palkka taas mahdollistaa sen, että perheen Brysselin-vuosina äiti saa olla lasten kanssa kotona.

Työhön tai opiskeluun liittyvien muuttosyiden lisäksi ihmisiä liikuttaa rakkaus. Lomamatkalla, opiskelijavaihdossa tai koti-Suomessa tavatun ulkomaisen poika- tai tyttöystävän perässä muutetaan uuteen maahan. Monet lähtevät väliaikaiselle ulkomaankomennukselle myös kotimaisen puolison uran takia.

Suomi työntää

Perinteiset muuttoliiketeoriat ovat korostaneet eroja elintä- sossa ja palkoissa kansainvälisten muuttoliikkeiden selittäjinä. Suomalaisella työttömyysturvalla voi lähteä kolmeksi kuukaudeksi toiseen EU-maahan etsimään töitä. Työttömiä lähtijöistä on kuitenkin harva, sillä kansainvälinen muutto vaatii resursseja ja riskinottoa, joihin pienillä tuloilla sinnittelevillä ei välttämättä ole varaa.

Useimpia lähtijöistä yhdistää jonkinlainen seikkailunhalu, toive kokea jotain uutta ja testata omia rajoja uudessa ympäristössä. Tai halu päästä pois Suomen pienistä ympyröistä, asumaan suurkaupungin sykkeeseen tai ilmastoon, jossa lumitöistä ei tarvitse huolehtia.

Vaikka muutto olisikin alun perin väliaikainen, voi siitä huomaamatta muodostua pysyvä. Paluu kotimaahan voi olla vaikeaa, mikäli oman alan työkokemus on pelkästään ulkomailta. Kansainvälisen kokemuksen nimeen vannova Suomi ei välttämättä osaa hyödyntää paluumuuttajien osaamista, saati antaa palaajan suomen kieltä osaamattomalle puolisolalle mielekästä työtä. ●

Sinne ja takaisin

Venäjällä sanotaan, että onni on tauko kahden onnettomuuden välissä. Onnen varmaan kokeekin helpommin onneksi, kun on mihin verrata. Sama se on nykyhetken kanssa. Se on tauko menneisyyden ja tulevaisuuden välissä. Sitäkin ymmärtää paremmin, kun on mihin verrata.

Museoihmiset tietävät menneisyyden arvon. Siksi museon toimeksiantonasta kuvittamani Priitu-kirjan perimmäisiä syitä ei tarvitse arvuutella.

Kun museon työryhmä oli lyönyt lukkoon sen, mitä ja missä tässä nimenomaisessa lastenkirjassa tapahtuu ja mitä siinä oli otettava huomioon, minulle jäivät yksityiskohdat. Ne olivat juuri noita konkreettisia yhtymä- ja vertailukohdista, ja niitä oli paljon.

Kuvittamisen lähtökohta on kuvittelemisessa. Ensinnäkin tuli kuvitella olevansa pieni tyttö Rovaniemellä, koska kirjan päähenkilö oli sellainen. Toiseksi sitä, että kirjan tapahtumat olivat Priitu-tytölle hänen nykyhetkeään. Kolmanneksi tuli kuvitella lukijan eli nykylapsen nykyhetkeä, niin lukuhetkeä kuin sitä maailmaa, mikä lapsia ympäröi. Tämä kuvittelu auttaisi lukijaa matkalla menneisyyteen ja takaisin. Sijoitimme kirjaan myös ne rakennukset, jotka yhä ovat jäljellä, jotta tarinan voisi kuvitella oikeasti tapahtuneeksi, ei saduksi.

1910-luvun alku ja nimenomaan markkina-aika tulivat asiassa puolitiehen vastaan. Moni nykyajalle tuttu asia rautautui silloin Rovaniemellekin. Kylässä oli jo muutama puhelin, ei tosin kännykän kännykkää. Vuonna 1909 valmistui rautatie ja junassa tuli ja meni ihmisiä kaukaa ja kauas. Elokuvateltassa (!) esitettiin ensimmäisiä poliisi ja rosvo -, dokumentti- ja trikkielokuvia. Gramofoni soitti musiikkia: kupletteja ja ooppera-arioita. Kirjaan sai siis luontevasti sijoitettua monia nykyajan lapsille tuttuja laitteiden ja ajanviettopojen esiasteita.

Rovaniemikin oli tuolloin kylänä hyvin samantapainen kuin nyt, liikenteen, erilaisten yhtiöiden ja kaupan keskus. Oli paljon palkkatyöläisiä, myös naisia, oli rahaa, vapaa-aikaakin. Oli tietysti paljon muutosvastarintaakin. Valitsimme Priitulle kuitenkin ennakkoluulottomat, ”nykyaikaiset” ja uteliaat vanhemmat, jotka näkivät muutoksissa mahdollisuuksia, ei uhkia.

Priitu odotti kirjassa ensimmäisiä markkinoitaan, tietämättä oikeastaan tarkkaan mitä tuleman piti. Hän teki töitä, ei tosin hirmu innoissaan, saadakseen rahaa ainoaan asiaan, mitä kuvitella osasi – uuteen nukkeen. Se ei ollut

Barbie, vai mitä ne nykyisin on? Markkinoille tulevat poroidot eivät olleet turisteja varten ja hevoset olivat normaaleja kulkuvälineitä siinä kuin autot nykyisin. Markkinoilla aikuisten tanssit, silloin polkka ja sottiisi, menivät Priitun nuoreen vereen kuten heavyrock nykylapsiin. Rytmihän on aina yhtä tärkeää. Markkinakojuissa Priitu näki, mitä kaikkea ihmiset tekevät ja tarvitsevat ja mitä he eivät tienneetkään tarvitsevansa. Sellainen kaikille tuttu tunne nykyisissä kauppakeskuksissa. Sirkuksen viehätys ei ole mihinkään kadonnut. Karuselli lienee huvipuistojen nykyisiin laitteisiin verrattuna aika lapsellinen. Hurmos on kuitenkin sama.

Priitu tuli markkinoilta onnellisesti takaisin kotiin. Pää tosin oli pyörällä uusista asioista ja täynnä kuvitelmia tulevast. Nykyajan lapset saavat tällaista kohtelua melkein joka päivä. Mitä heidän päässään mahtaakaan iltaisin liikkua, millaisia unia he näkevät?

1900-luvun alun Priitujen vauhti on nyt jo pysähtynyt. He ovat osa menneisyyttä, mutta myös osa jatkumoa. Heidän kaltaistensa lasten mahdollisuudet, valinnat ja haaveet vaikuttivat siihen, mitä on nyt. Nykyhetken Priitutkin vaikuttavat siihen, millainen tulevaisuuden Priitujen elämä on. Mutta nykyhetki on välttämätön tauko tässä välissä, ja ainoa hetki, jolloin voi kokea onnea, jos sen vain tunnistaa.

Yksityiskohtia Ulla Eton kuvittamasta Priitu Rovaniemen markkinoilla -kuvakirjasta (Lapin maakuntamuseo, 2009).

*Pysäytimme auton
ja pohdimme
järven syntyä.
Ehdin ottaa hohta-
vasta usvasta vain
yhden kuvan, sitten
akku loppui. Kilpis-
järven synty on
edelleen arvoitus.*

Valokuva ja teksti:
Nadja Mikkonen

Outi Rantala

ANTARKTIS

muokkaa maailmankäsityksen uus

Ilta-Sanomien maaliskuun matka-artikkeli huipensi Etelämantereen matkailua käsittelevien lehtiartikkelien sarjan. Siinä *Markku Helismaa* kuvasi Antarktisen matkan muuttaneen hänen maailmankäsityksensä. Paria kuukautta aiemmin olin lukenut Kuukausiliitteestä *Tero Revon* päiväkirjamerkintöjä snoukkamatkalta Etelämantereelle, ja vuosi sitten *Larissa Pelle* puolestaan hehkutti Me Naisissa kohtaamisestaan pingviinien kanssa. En voinut välttyä kysymästä, oliko näiden Etelämanteren kävijöiden maailmankuva todella muuttunut?

Etelämantereen matkailusta

Etelämantereella vierailee vuosittain noin 46 000 matkailijaa. *Henry Pollack* kuvaa elävästi kirjassaan *A World Without Ice* risteilyalusten aikataulujen tarkkaa suunnittelua, jotta matkailijoille taataan ainutkertaisuuden tunne mantereella käynnin ajan. Mantereella voi nykysäädösten mukaan vieraila kerralla sata matkailijaa – tämäkään rajoitus ei takaa yksityisyyden tunnetta, jos näköpiirissä jonottaa jo seuraava alus vuoroaan.

Matkailijat kulkevat Antarktiseen pääasiassa risteilyaluksilla Etelä-Amerikan kärkestä, ja matka kestää hyvällä säällä noin kaksi päivää. Etelämantereella tutkimustyötä tehnyt Arktisen keskuksen tutkija *Emilie Beaudon* kertoo matkailijoiden suuntaavan pääasiassa Etelämantereen länsirannikolle. Viettäessään tutkimusvuotta itärintamalla Beaudon työtovereineen on todistanut jopa Boeing-koneen ylilentoa.

Varakkaat matkailijat pääsivät näin kuvaamaan valkeana levittäytyvää maisemaa.

Oppaina Etelämantereella toimivat siellä tutkimusta tehneet luonnontieteilijät ja historioitsijat. Oppaiden tavoitteena on opettaa matkailijoille, kuinka Etelämantereella tulisi käyttäytyä esimerkiksi lintuja ja hylkeitä kohdattaessa. Beaudonin mukaan oppaat tuntevat osin syyllisyyttä siitä, että he osaltaan mahdollistavat matkailun toteuttamista. Ilman heitä vaikutukset todennäköisesti olisivat suuremmat.

Sankarimatkailijoita

Matkailututkimuksessa on klassisesti luokiteltu matkailijoita heidän tavoitteidensa mukaan. Tällaisia jaotteluita edustaa esimerkiksi *Eric Cohenin* tekemä matkailijaluokittelu ajalehti- ja ajoneuvo-organisoituihin massaturisteihin. Ajalehtijat eivät halua olla tekemisissä muiden matkailijoiden kanssa, vaan he etsivät uusia kohteita ja vieraita oloja. Etelämantereelle suuntaavien matkailijoiden voidaan ajatella edustavan ajalehti- ja ajoneuvo-organisoituihin seikkailijoita.

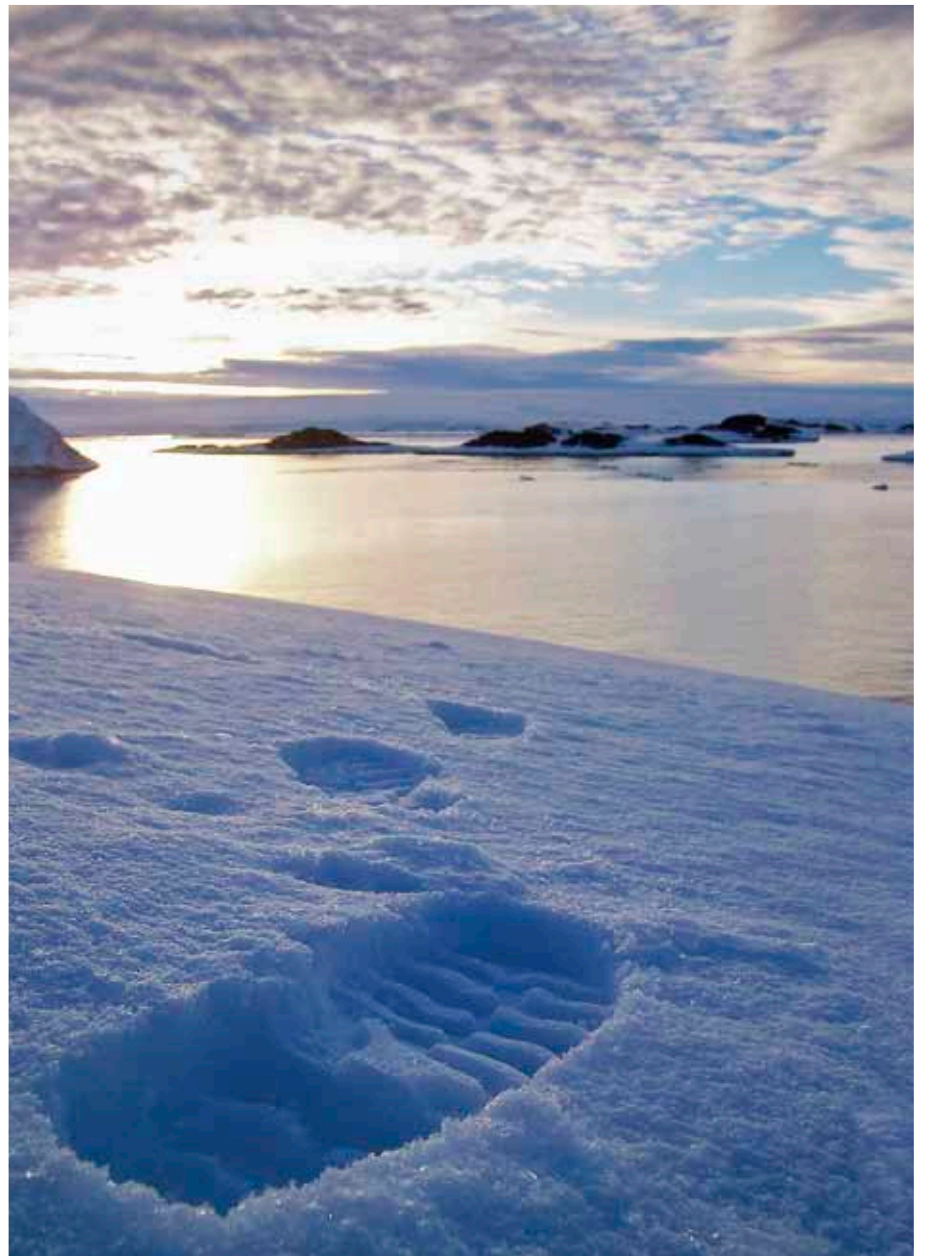
iksi

Matkailijoiden tulisi peittää jättämänsä jalanjäljet, jotteivät linnut pääse putoamaan niihin.

Ilta-Sanomien kuvaamissa matkakokemuksissa pitäydytään kontrolloidun ryhmämatkan kuvauksessa – seikkailullisuus ja erityisyys rakentuvat lähinnä kohteen eksoottisuuden kautta. Kuukausiliitteen artikkelissa asiaa viedään selvästi pidemmälle ja Etelämantereen laskettelijoita nimitetään sankarimatkailijoiksi, joilla on vapaus etsiä omia reittejä muiden kulkiessa valvonnan alaisina.

Nykymatkailututkijalle yhtä itsestään selviä kuin jaottelut ovat niiden avulla hahmottuvat vaikutukset matkan kohteeseen. Siinä missä sankarimatkailijoiden joukko on pieni eikä itsessään ehkä tuhoa vierailmansa kohteen luontoa, avaavat he luoksepääsemättömällä mielikuvalla varustetut paikat muiden matkailijoiden ulottuville.

Esimerkiksi Me Naisista luettavissa oleva kuvaus pingviineistä, jotka painautuvat lämmittelemään kuvaajan jalkoihin, saattaa lukijasta kuulostaa hyvinkin houkuttevalta. Sivuseikaksi jää se, että oppaan on juuri kerrottu ohjeistaneen matkailijaryhmää pysyttelemään vähintään viiden metrin päässä pingviineistä.

”Näin sinne pääsee”

Muuttuneen maailmankuvan sijaan lukemistani lehtiartikkeleista välittyä tuttu matkakertomusperinne. Kaikki kolme artikkelia päättyvät kuvaukseen siitä, kuinka lukija itse voi helposti lähteä kohteeseen (jos hän on varakas). Sankarimatkailijat tulevat kuvatessaan kokemustaan siitä ”millainen maailma olisi ilman meitä ihmisiä” myös vahvistaneeksi tuollaisen maailman katoamista. ●

PS. Vaihtoehtoisena lukuvinkkinä voin suositella *Erkki Lampénin* kirjaa *Neljä retkeä halki Suomen*. Se auttaa mielestä paremmin hahmottamaan matkan kautta avautuvia mahdollisuuksia muuttaa henkilökohtaista maailmankuvaa – ja sitä, kuinka myös kotimaassa lihasvoimin retkeillen voi pyrkiä saavuttamaan omaa sankaruuttaan.

Sari Väyrynen

Poliittisen lestadiolaisuuden jäljillä

Tiedättehän lestadiolaiset? Ne suurperheelliset vanhoilliset uskovaiset, jotka rajoittavat elämäänsä monin kielloin ja jotka hääriävät kannatusseutujensa kunnallispolitiikassa. Lapin yliopiston politiikan tutkijat selvittävät, millainen poliittinen yhteisö ja kansalaisuskonto stereotyyppien takaa todellisuudessa löytyy.

Lestadiolainen herätysliike tunnetaan koko Suomessa konservatiivisesta arvomaailmastaan, suurista perheistä ja korostetun yksinkertaisesta elämäntavasta. Liikkeen vahvoilla kannatusalueilla Lapissa, Pohjois-Pohjanmaalla ja Koillismaalla kuulee myös puhuttavan kärjistetyksi jopa lestadiolaismafiasta, jolla viitataan milloin liikkeen vahvaan asemaan ja vallankäyttöön kunnallispolitiikassa ja Keskusta-puolueessa, milloin sen vaikutukseen yleiseen asenneilmastoon.

Lapin yliopiston politiikan tutkija *Mika Luoma-aholle* liike on kuitenkin ensisijaisesti mielenkiintoinen esimerkki uskonnon, politiikan sekä sekulaarin yhteiskunnan suhteesta aikana, jolloin uskonto on kääntymässä yhä enemmän poliittiseksi.

– Uskonnon politisoitumisesta on nähtävissä lukuisia esimerkkejä niin islamin piirissä kuin Yhdysvalloissa, Venäjällä ja Intiassakin. Lestadiolaiset kuitenkin toimivat – toisin kuin monet muut uskonnolliset liikkeet maailmassa – aktiivisesti evankelis-luterilaisen valtakirkon sekä olemassa olevien puolueiden ja parlamentaarisen järjestelmän piirissä. Tahtoa erkaantua omaksi kirkoksi tai puolueeksi ei edes ilmene, Luoma-aho kertoo.

Suomalainen versio kristillisestä oikeistosta?

Lapin yliopiston yhteiskuntatieteiden tiedekunnassa alkoi tämän vuoden alussa Mika Luoma-ahon johdolla kolmi- vuotinen Suomen Akatemian rahoittama tutkimushanke, jossa selvitetään lestadiolaisuuden poliittista historiaa, teologista maailmankatsomusta ja poliittista merkitystä nykypäivänä. Aiempaa poliittista tutkimusta liikkeestä ei juurikaan ole liikkeen yhteiskunnallisen toiminnan vahvuudesta ja poliittisesta järjestäytymisestä huolimatta.

Tutkimuksessa ollaan vasta alkuvaiheessa, mutta alustavasti Luoma-aho arvioi, että poliittisesti lestadiolaisuus edustaa Suomessa kristillistä oikeistoa.

– Heillä poliittisen ajattelun taustalla on luterilainen kahden valtakunnan oppi. Sen mukaan kristityn elämä sijoittuu kahteen rinnakkaiseen valtakuntaan: jumalan valtakuntaan, jonka ilmentymä on kirkko, sekä maalliseen valtakuntaan, jota edustaa valtio. Poliittista aktiivisuutta selittää näkemys, jonka mukaan valtiolla on teolo-

Dokumenttielokuva Laestadiuksesta ja tutkimusretkikunnista

Lars Levi Laestadius elämäntyötä havainnoidaan myös toisesta näkökulmasta Lapin yliopistossa. Pohjoisen kulttuuri-instituutin professorit *Hannu Kahakorpi* ja *Juha Pentikäinen* ovat suunnitelleet dokumenttielokuvaa ranskalaisista tutkimusretkikunnista, joiden oppaana ja asiantuntijana Laestadius toimi 1830-luvulla Ruotsin ja Norjan Lapissa ennen hengellistä heräystään. Laestadius myös kirjoitti tutkimusretkikunnan johtajien pyynnöstä tutkielman saamelaisien uskomuksista.

Dokumenttielokuva toteutetaan Pohjoisen kulttuuri-instituutin kolmen oppilaitoksen eli Ammattiopisto Lappian, Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun ja Lapin yliopiston yhteisenä koulutushankkeena, jossa on mukana myös oppilaitosten opettajia ja opiskelijoita. Opiskelijat voivat suorittaa tutkintoon kuuluvia opintojaan erilaisten elokuvatuotannollisten tehtävien kautta.

Lestadiolaisuus

- Luterilainen herätysliike, joka syntyi 1800-luvun puolivälissä Ruotsin saamelaisen papin Lars Levi Laestadiuksen (1800–61) työn pohjalte
- Maailmanlaajuisesti noin 200 000 kannattajaa, joista puolet Suomessa, etenkin Lapissa, Oulun seudulla, Pohjanmaalla, Koillismaalla ja Etelä-Suomessa
- Merkittävimmät pääsuuntaukset vanhoillislestadiolaisuus, esikoislestadiolaisuus ja rauhansanalaisuus
- Keskeisiä tapahtumia mm. seurat ja kesäisin vanhoillislestadiolaisten suviseur

Lestadionismi: poliittinen teologia ja kansalaisuskonto

- Suomen Akatemian rahoittama tutkimushanke vuosina 2010–2013
- Neljä osatutkimusta:
  - lestadiolaisuuden poliittinen historia ja asemoituminen poliittisella kartalla
  - lestadiolaisuus kansalaisuskontona ja poliittisena yhteisönä
  - lestadiolaisuuden merkitys saamelaisuudessa ja naisen elämässä
  - konservatiivisen lestadiolaisuuden ilmenemismuodot 1970-luvulla

Tutkimusblogi: laestadian-ism.blogspot.com
Seuraa Twitterissä: twitter.com/Milwo

ginen merkitys: se on jumalan valtaa maan päällä. Näin olemassa oleva poliittinen järjestelmä mahdollistaa kristillisen elämän, Luoma-aho pohtii ja jatkaa:

– Sama oppi selittää myös olemassa olevien valtarakenteiden kunnioitusta: luterilaisen etiikan mukaisesti molemmissa valtakunnissa on kunnostauduttava ja kilvoiteltava.

Tieto vastaan stereotypiat

Lukuisat esimerkit maailmalta osoittavat, että uskonnon politisoituminen on omiaan kärjistämään ennakkoluuloja ja johtamaan vakaviinkin konflikteihin. Sen vuoksi on tärkeää tuottaa uskontojen poliittisuudesta neutraalia tutkimustietoa, myös meillä Suomessa, Mika Luoma-aho painottaa.

– Näin käsitykset lestadiolaisuudestakin osana tätä aikaa ja yhteiskuntaa voivat perustua tutkittuun tietoon ennakkoluulojen sijaan.

Tutkija on jo huomannut liikkeen olevan syvempi kuin siihen liitetyt stereotypiat.

– Vaikka liikkeen kannattajat ovat konservatiiveja, ovat he tavallisia ihmisiä, joille kristillisuus ja uskomassa olominen, kuten he itse elämäntapaansa kutsuvat, tarjoavat paljon sellaista rikasta yhteisöllisyyttä, jota ulkopuolelta ei näe. Sitä haluamme osaltamme valottaa, Luoma-aho sanoo. •

Olli Tiuraniemi

Harras etsijä kohtaa valon

Kun olemme tuomittuja työntämään kiveä, parasta mitä voi tehdä, on rakastaa tuota kiveä.

Taidemaalari *Henry Wuorila-Stenberg* luonnehtii taidettaan yhteiskunnallisuus-konkonnolis-eksistentiaalistiseksi. Hänen tuotantonsa johtavana teemana on vahva eettisyys ja ihmisen kunnioittaminen. Wuorila-Stenbergin teokset ovat huikea visuaalinen matka taiteilijan sielun alitajuntaan, tuskaisen minän pimeään yöhön, eheytymiseen ja valon löytämiseen.

– Minun ei tarvitse enää etsiä. Vastaus kysymykseen, miksi olen olemassa, ei löydy ajattelemalla vaan tekemällä. Elän omien eettisten ohjeideni mukaisesti. Hyväksyn psykokeeni haurauden ja särkyvyyden sekä myös sen, että maalaamisesta en pääse eroon ja se muuttuu yhä lohduttomammaksi, vaikkakin tuottaa iloa tekijälleen myös vaikeina aikoina, Wuorila-Stenberg pohtii.

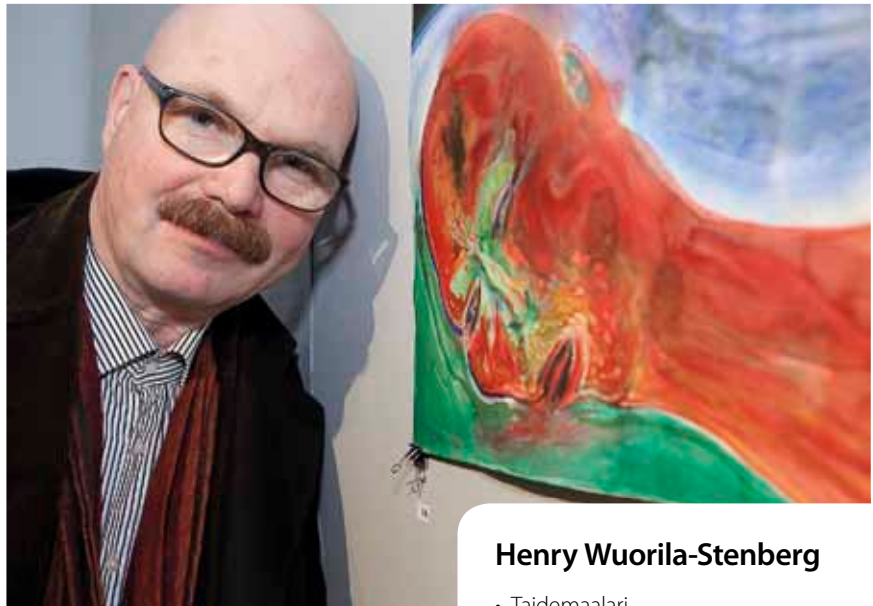
Syvien kriisien kautta kulkenut taiteilija on nöyrytynyt kohtalonsa edessä. Hän on ymmärtänyt, että taiteilijana toimiminen on hänen tuomionsa, johon hän on sitoutunut 8-vuotiaasta lähtien.

– Jos elämäni tarkoituksena on vierittää kiveä ylös kukkulan laelle, ainoa asia mitä voin itse tässä vankeudessa tehdä, on rakastaa kiveä.

Ideologian vankina

Wuorila-Stenberg löysi eurooppalaisen taiteen juuret opiskeluaikanaan 1970-luvulla Italiassa ja Saksassa. Länsi-Berliinissä, jossa toimi kymmeniä erilaisia vasemistolaisia liikkeitä, hän sai kosketuksen Euroopan nuorison keskuudessa vellovaan poliittiseen kuohuntaan.

– Viiden Euroopassa vietetyn vuoden jälkeen palasin Suomeen. Maalariliiton kokouksessa *Perttu Näsänen* taputti olalleni myötäsukaan. Näin alkoi lyhyeksi jäänyt Kulttuurityöntekijöiden liiton kauteni, jonka aikana maalauksissa nousivat esille

Henry Wuorila-Stenberg

- Taidemaalari
- Asuu ja työskentelee Helsingissä
- Debytoinut taiteilijana 1971

Opiskellut Taideakatemiassa 1967–1968 koeloukalla ja sen jälkeen Vapaassa taidekoulussa. Lisäksi hän on opiskellut taidetta Länsi-Berliinissä Die Staatliche Hochschule 1971–1974 sekä Dresdenissä 1978.

Henry Wuorila-Stenberg on työskennellyt tänä keväänä kolmen kuukauden ajan Rovaniemellä Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnan ja Wihurin säätiön vierailevana taiteilijana.

yhteiskunnalliset aiheet ja Berliinin opiskelijakommuunin rajut kokemukset. Ajattelini, että taiteen tehtävä on yhteiskunnallinen. Pyrin eettisesti hyvään ja maalasin raivon kautta.

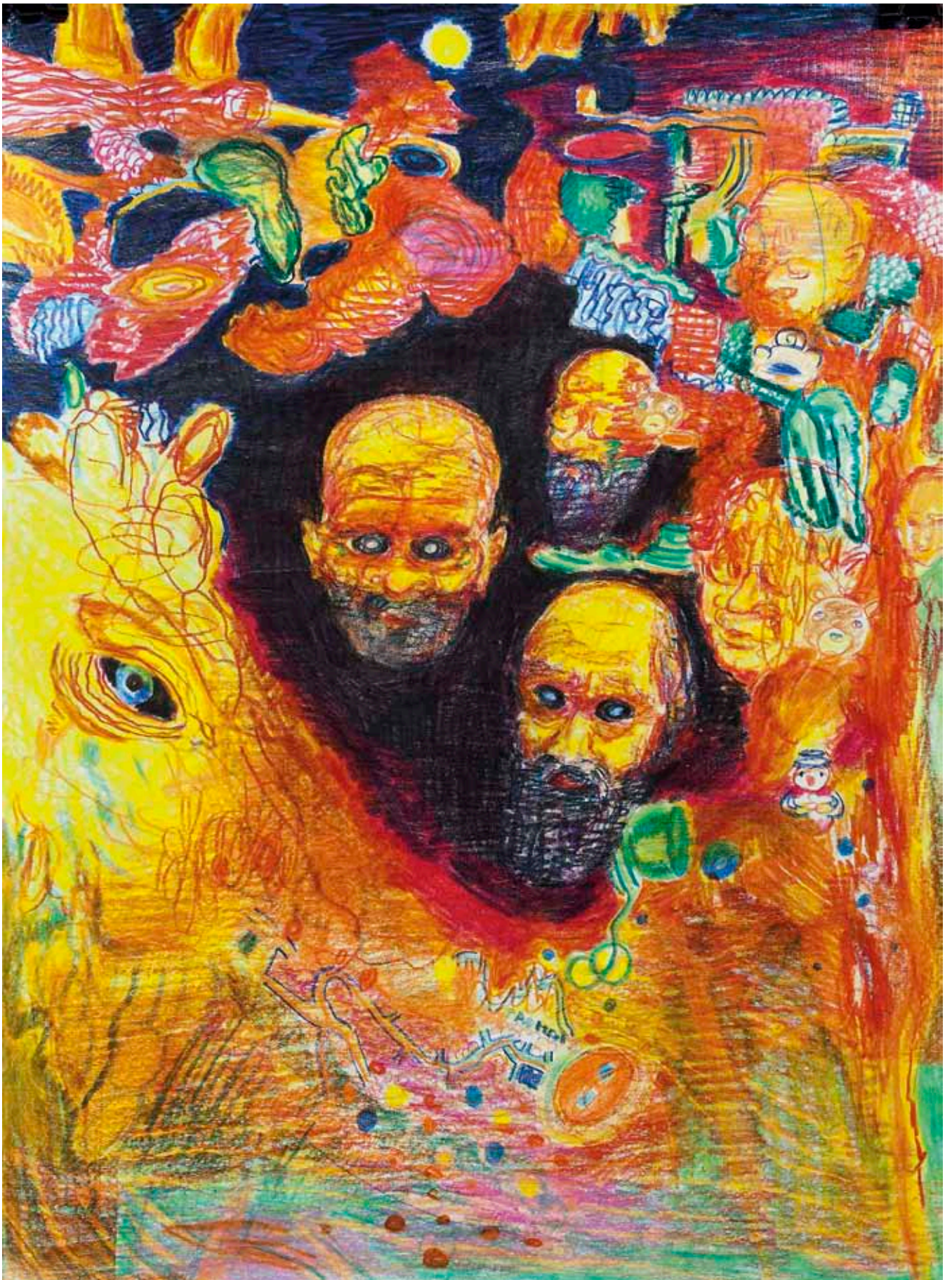
Poliittisesti heränneenä Wuorila-Stenberg lähti Dresdeniin opiskelemaan anatomiaa. Siellä hän huomasi, että myös taiteen saralla on aina käytetty hyväksi erilaisia ideologioita, kun esimerkiksi uusi suuntaus tai ikäluokka on pyrkinyt valtaan.

– Dresdenissä yritin kertoa kollegoille, kuinka hyvin teillä on asiat. Kuukauden kuluttua silmäni avautuivat, ja se oli minulle kova isku. Tuolloin päätin, että en enää koskaan anna ulkopuolisten tekijöiden vaikuttaa eettisiin valintoihini, vaan kuuntelen aina omaatuntoani.

Egon hajoaminen

Kysymykseen taiteen tehtävästä Wuorila-Stenberg on joutunut vastamaan uudelleen

kussakin kehitysvaiheessaan. 1980-luvulla hän ajatteli, että taiteilijan tehtävänä on valon löytäminen, toisin sanoen taiteilijan tuli matkata alueelle, johon normaali ihminen ei yllä. Wuorila-Stenberg maalasi koko 1980-luvun henkistä eheytymistään ristiriitoja kohtaamalla.

Elämän virta.

Kosminen syli.

– Tuon ajan anti oli oivallus siitä, että päästäkseen eteenpäin egon on oltava ensin vahva ja eheä. Eheytyin egoani lukemalla Jungia ja käymällä psykoanalyysejä.

1980-luvun puolivälissä Wuorila-Stenbergin usko taiteen tekemiseen oli kovalla koetuksella, kun hän huomasi, että vuonna 1986 ilmestynyt *Markku Valkosen Suomen Taide* -kirja ohitti hänet parilla rivillä.

– Romahdin täysin. Kyyneleet valuiivat silmistäni ja koin sekä raivoa että riemua. Tunsin itseni ulkopuoliseksi ja mitätöidyksi. Enää en kuitenkaan uhonnut vaan pysähdin. Romahduksen jälkeen avantgarde-modernismi muuttui minulle pelkäksi kuoreksi. Lähdin Italiaan, jossa löysin varhaisrenessanssin ja aloitin taiteen tekemisen jälleen aivan uudelta pohjalta. Vuosikymmenen lopulla keskeytin psykoanalyysin ja ryhdyin meditoimaan.

Matka itään

1990-luvun alussa Wuorila-Stenberg havahtui nähdessään uusliberalismin rynnistyksen Suomeen. Hän vetäytyi omiin oloihinsa kuraattorivetoiseen taidemaailmaan läpeensä kyllästyneenä.

– Näin kuinka taiteilijat muuttuivat markkinavoimien paleteiksi. Vetäydyin

maailmasta ja aloitin buddhalaisuuden opiskelun – ryhdyin ”munkiksi”. Tein päivittäin useiden tuntien meditaatioharjoituksia ja aina ennen maalaamista meditoin pari tuntia.

Samalla kun Wuorila-Stenberg rakastui itään, hän maalasi koristeellisia kuvioita ja kuva-aiheita. Valkoiset maalaukset muuttuivat intiankeltaisiksi ja koboltinsinisiksi. Vuosikymmenen lopulla Wuorila-Stenberg huomasi, että ei maailmaa voi paeta.

– Vuonna 1994 maalauksiini alkoi tulla mustia aukkoja, joissa oli raivoisia päitä. Parin vuoden kuluttua poikani sairastui skitsofreniaan. Vuonna 1999 musta aukko laajeni maalauksien hallitsevaksi väriksi, kun kuulin, että poikani ei parane koskaan.

Puolen valinta

2000-luvun alussa Wuorila-Stenberg palasi yhteiskuntaan ja raivostui maailman menosta. Maalauksiini ilmestyi figuuri. Hän ei kuitenkaan antanut enää töissään valtaa vihalle vaan työsti vihaansa myötätunnoksi. Taiteilija valitsi puolensa maalaamalla syrjäytyneitä.

Wuorila-Stenberg on aina kokenut myötätuntoa marginaaleja kohtaan. Hänen on ollut helppoa samaistua syrjäytyneihin, mikä ei ole ihme, sillä taiteilija itse sai ensimmäisen apurahansa lähes 40-vuotiaana.

– En ole saanut isän tunnustusta, joten olen aina kokenut itseni ulkopuoliseksi. Suomessa minulla ei ole opiskelukavereita, koska olen opiskellut ulkomailla. Minulla ei ole myöskään taiteilijakavereita eikä opettajia, jotka olisivat tukeneet taidettani.

Taiteilijan työn hän ei koe poikkeavan erakkomunkin työstä. Hänellä on ollut näyttely keskimäärin kerran 3,5 vuodessa, ja muun ajan taiteilija on ollut sitoutuneena yksinäisyyteen.

– Maalaaminen on uskon asia. Sitä tehdään uskon varassa. Maalausta ei voi jatkaa päiväkään, jos ei usko tekemäänsä. Kaikki kriisini ovat olleet uskon horjumista maalaamista kohtaan.

Valoa kohti

Wuorila-Stenbergin mukaan Suomen taide on aina ollut formalistista. Muoto on ollut etusijalla kaikissa tyyli- ja suunta- vaihteluissa.

– Tämä johtuu siitä, että surrealismi ei tullut koskaan tietoisena liikkeenä Suomeen. Euroopassa oli kolme maata, joihin surrealismi ei tullut: Natsi-Saksa, Neuvostoliitto ja Suomi. Surrealismien puute aiheutti formalistisen vammian Suomen taiteelle, mikä on leimannut erityisesti minun ikäluokkani taitelijoita. Uusien sukupolvien myötä tilanne on nyt kuitenkin muuttumassa.

Wuorila-Stenberg on aina toiminut alitajuntansa varassa. Hänen teoksensa ovat kulkeneet edellä, ymmärrys ja tulkinnat ovat tulleet jälkeensä.

– Näin pitkään unia, joissa lensin valoa kohti ja tunsin riemua, mutta toisaalla unta varjostivat vasemmalla näkyvät valtavat mustat pilvet. Kun poikani kuoli 2007, pilvet hävisivät. Tällä haluan sanoa, että tieto ja tulkinta tulevat jälkeensä. En kuitenkaan väheksy tietoa, mutta en anna sen määrätä tekemistäni.

Myös uskonnon suhteen Wuorila-Stenberg on ollut ikuinen etsijä. Armeijan jälkeen hän erosi kirkosta mutta liittyi myöhemmin takaisin. Luettuaan kolme vuotta Lutherin tekstejä hän huomasi, että kirkolla ei ole enää mitään tekemistä luterilaisuuden kanssa. Niinpä hän on liittynyt ortodoksisen kirkkoon, jossa hän kokee saavansa enemmän henkistä vapautta.

Tänä päivänä asemansa vakiinnuttaneen taidemaalari Henry Wuorila-Stenbergin polku taiteilijana on ollut raskas. Kriisit ovat olleet varsin kokonaisvaltaisia. Ne ovat johtaneet tyylin vaihdokseen ja usein jopa vuoden mittaiseen maalaamattomaan kauteen. Kriisin aikana kaikki on muuttunut, naisystäviä myöten. Taiteilijana hän ei koe juurikaan lipsuneensa. Hän muistaa ne muutamat työt, joissa hän on taiteilijana erehtynyt antamaan periksi ulkopuolisille voimille.

– 1970-luvulla Porari, Lapiomies ja Työttömät syntyivät spekulatiivisena tulokseksi. Työt olivat formalistisia. Toinen lipsahdus tapahtui, kun maalasin isoja abstrakteja töitä Ars 83 -näyttelyyn Ateneumiin. Näyttelyn jälkeen kuskasin työt kaatopaikalle. Muuten annan itselleni taiteen saralla puhtaat paperit, Henry Wuorila-Stenberg sanoo. ●

Sosiaalisesti kestävä kehitys

– ”ihmisen kokoisia” vaihtoehtoja lappilaiseen tulevaisuuteen

Kestävän kehityksen idea on ollut parin viimeisen vuosikymmenen keskeinen tapa tavoitella hyvää tulevaisuutta. Kestävä kehitys on useimmiten hahmotettu ekologisen ja mahdollisesti myös taloudellisen kestävyuden kautta. Sosiaalisesti kestävä kehitys on jäänyt keskusteluissa vähemmälle huomiolle.

Sosiaalinen kestävyys nivoutuu muun muassa sosiaalisen pääoman, hyvinvoinnin ja elämänlaadun kysymyksiin. Sosiaalinen kestävyys ottaa huomioon erityisesti yksilöiden ja yhteisöjen merkityksen: kehitys ei ole ”rakenteellinen pakkopaita”, vaan ihmisten valitsema ja luoma näkökulma tulevaisuuteen, johon liittyy valinnan mahdollisuus ja pakko.

Sosiaalista kestävyttä voidaan ajatella myös alueellisella tasolla. Sosiaalisesti kestävä Lapin näkökulmasta kestävyys liittyy materiaalistien lähtökohtien lisäksi mitä suurimmassa määrin myös elämän ei-aineellisiin – mentaaliin ja emotionaalisiin – ulottuvuuksiin. Ihmisten keskinäinen sekä ”kansalaisten” ja päätöksentekijöiden välinen vuorovaikutus ja luottamus ovat perusta alueelliselle kehitykselle pohjoisessakin.

Ilman tätä ihmislähtöistä periaatetta on vaikea hahmottaa sosiaalisen kestävä kehityksen mahdollisuutta: kenelle kehitystä tehdään ja kenen ehdoilla. Kun kehitys hahmotetaan taloudellisten näkökulmien kautta, pakkomielle lyhytkestoisii hyötyihin ja voittoihin voi olla sosiaalisesti haitallista, koska se ei vahvista pitkäkestoisia ja rajoja ylittäviä sosiaalisen hyvinvoinnin mekanismeja.

Sosiaalisesti kestävä kehitys voidaan tarkastella hyvin monista lähtökohdista. Lapin yliopiston yhteiskuntatieteiden tiedekunnassa toimivassa ESR-rahoitteisessa TaikaLappi-hankkeessa ajatusta on hahmotettu nimenomaisesti taiteen ja kulttuurin näkökulmien kautta: miten luovat alat erilaisine toimintoineen ja merkityksineen voivat osaltaan edistää sosiaalisesti kestävä Lapin muotoutumista. Luovien alojen merkitys sosiaalisesti kestävä kehityksen kannalta syntyy esimerkiksi työn, talouden, sosiaalisten suhteiden ja erilaisten hyvinvointivaikutusten muodossa.

Luovat alat ovat taloudellisen ja samalla myös kulttuurisen diversiteetin eli moninaisuuden kannalta olennaisia. Diversiteetti antaa vakaan ja tasapainoisen perustan tulevaisuudelle, koska tällöin kehitys ei nojaudu yksittäisiin isoihin pilareihin (esimerkiksi kaivokset ja turismi), jotka

ovat potentiaalisen haavoittuvia erilaisille ulkoisille uhkatekijöille. Lappilaisen elinkeinoelämän kannalta moninaisuus ja siihen liittyvä tasapainoisuus ei toteudu, ellei sitä tietoisesti pyritä edistämään.

Taloudellisen ja kulttuurisen diversiteetin toteutuminen ohjaa huomiota pieniin toimijoihin ja niiden muodostamaan toimintaan. Pienuus ei välttämättä tarkoita merkitysettömyyttä – myös kukaan taloudellisessa mielessä. Sosiaalisesti kestävä kehitys on luonteeltaan orgaanista, ei niinkään suurten ja äkkinäisten rakenteellisten muutosten tuottamaa. Tällainen orgaaninen, asteittainen kehitys on yksilöiden ja kollektiivien omiin voimavaroihin ja ymmärrykseen perustuvaa – ihmisen kokoista.

www.taikahanke.fi/taikalappiraportti

Innovaatiojärjestelmä kaipaa innovaatioita

Viime vuosina Suomessa on monien muiden Euroopan maiden tavoin käytetty mittavia summia julkista rahoitusta innovaatiojärjestelmien rakentamiseen. On uskottu, että huippumenestys saavutetaan automaattisesti panostamalla perustutkimukseen ja yhteistyöhön sekä perustamalla uusia organisaatioita.

Suurta menestystä toimenpiteillä ei ole kuitenkaan saavutettu. Onkin paradoksi, että innovaatiojärjestelmä kaipaisi toteutukseen innovaatioita. Myös yliopistojen olisi mietittävä roolinsa aivan uudella tavalla. Useat yliopistoissa työskentelevät lähestyvät innovaatioita edelleen organisaatiolähtöisesti, omasta oppiaineestaan kapea-alaisesti tarkastellen, kun näkökulmana tulisi olla asiakkaiden tarpeet. Asiakastarpeet voivat olla kuluttajien, yritysten, julkisen sektorin tai laajempien verkostojen tarpeita.

Perusongelmana uuden keksimiselle on innovaatioajattelun vääryymmärrys. Innovaatiot eivät kehity johdon retorisisa ja hengettömissä yhteistyöpalavereissa vaan konkreettisen tuotekehittelyn ja toiminnan yhteydessä. Painopistettä tulisi siirtää yhteisöllisen kehittämisen malliin, jossa käyttäjät ovat määrittelemässä tai luomassa innovaatioita tai niiden ominaisuuksia. Innovaatiot perustuvat kokeiluun, ja ne rikkovat perinteisen, selkeisiin vaiheisiin perustuvan innovaatioprosessimallin. Modernissa innovaatiotoiminnassa korostuvat asiakaslähtöisyys ja avoimen innovaation paradigma.

Innovaatiojärjestelmien tulisi palvella tuotekehitystä, sillä asiakastarpeisiin vastaavat ja luovia tuotteita aikaansaavat organisaatiot näyttävät menestyvän. Nyky-yhteiskunta on entistä nopealiikkeisempi, verkostoituneempi ja se edellyttää aiempaa suurempaa joustavuutta. Tästä näkö-

kulmasta innovaatiojärjestelmää tulisi kehittää entistä enemmän sellaiseksi, että se kykenisi itse uudistumaan.

Ekosysteemiajattelu korostaa paikallisuutta

Innovaatiotoiminnan tarkasteleminen innovaatioiden ekosysteemin kautta nostaa esille uusia haasteita mm. maamme yliopistoille. Ekosysteemiajattelun mukaan innovaatiotoiminta on aina sidoksissa tiettyyn toimintaympäristöön ja alueellisiin verkostoihin. Ekosysteemiajattelun myötä paikalliset olosuhteet, paikalliset prosessit ja paikallinen toimintaympäristö saavat aikaisempaa suuremman merkityksen.

Innovaatioprosessien toimijoiden, kuten yliopistojen, tulisi kiinnittyä entistä kiinteämmin yhteistyöhön julkisen sektorin, paikallisten PK-yritysten ja muiden innovaatiotoimijoiden kanssa. Perinteinen innovaatioajattelu on ollut liian lineaarista, eikä se ole huomioinut verkostotalouden kehitystä. Myöskään internetiä ei ole hyödynnetty innovaatiotoiminnoissa riittävästi.

Innovaatiokeskittymien tulisi taata työntekijöilleen mahdollisimman korkea elämänlaatu kulttuurin, asumisviihtyisyyden, julkisten tilojen ja palveluiden avulla. Innovaatiokeskittymissä tulisi tarjota myös alueen yrityksille mahdollisimman korkeatasoiset olosuhteet, jotka muodostuvat innovaatioympäristöstä, julkisista palveluista ja liikenteen toimivuudesta. Esimerkiksi monissa Yhdysvaltojen innovaatiokeskittymissä, kuten Kalifornian Stanfordissa, on ilmainen julkinen linja-autoliikenne. Suomen innovaatiokeskittymistä vastaavat palvelut puuttuvat. Puheet elämisen laadusta ja toimintaympäristön dynaamisuudesta edellyttäisivät tekoja, eivät tyhjiä julkilausumia.

Suomeen tarvitaan innovaatiovalmennusta

Innovaattoreiden koulutus ja valmennus on järjestetty maassamme sattumanvaraisesti. Satsaamme Suomessa urheiluvalmennukseen päämäärätietoisemmin kuin innovaattoreidemme valmennukseen. Onko tällaisessa toimintamallissa järkeä? Suomi tarvitsisi innovaatiovalmennuksen ”olympiakomiteansa”. Sen sijaintipaikka tulisi olla yliopistoissa ja niiden välisessä yhteistyössä.

Erityisen tärkeitä uuden ajattelun tuomia näkökohtia ovat välittäjäorganisaatioiden merkityksen korostuminen, innovaatioiden ekosysteemin elinvoimaisuudesta huolehtiminen sekä innovaatioiden ekosysteemin sisäinen dynamiikka. Suomeen tulisi rakentaa innovaatioiden keskittymiä, joissa erityisesti yliopistot verkostomaisina organisaatioita ottaisivat strategista vastuuta innovaatioiden ekosysteemin toimivuudesta. Näkökulma nostaa esiin kansainvälisen verkostoitumisen ja teknologian merkityksen. Innovaatioiden ekosysteemin toimivuutta tulisi arvioida perusteltujen tiede- ja teknologiapolitiikan arviointikriteerien pohjalta.

Jokaisella yliopistolla, Lapin yliopisto mukaan lukien, tulisi olla alueellinen teknologiasiirtostrategia, jota toteutettaisiin tehokkaasti aluetasolla yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Yliopistojen kolmas tehtävä tulisi suunnitella huomattavasti nykyistä kunnianhimoisemmin. Yliopistojen sisällä tarvitaan vahvaa itsekritiikkiä, koska viimeisten tutkimusten mukaan Suomi on jäämässä tietoyhteis-

Korkeakoulut ja ekosysteemit

Miten korkeakoulujen tulisi vastata uuteen innovaatioiden ekosysteemiäjätteluun? Vastauksen esittäminen kysymykseen ei ole helppoa. Tarvitaan ainakin seuraavia strategisia muutoksia:

1. Alueiden ja yliopistojen toiminta on viritettävä kokonaan uudelleen vastaamaan uuden innovaatioajan vaatimuksia.
2. Tarvitaan selkeitä erikoistumis- ja rahoituspäätöksiä innovaatiotoiminnan painopisteiden osalta. Tulisi erikoistua omille vahvuusalueilleen ja verkottua globaalisti valituilla erikoistumisalueilla. Yliopistojen innovaatiotoiminta tulee integroida alueen yrityspolitiikan ja julkisen sektorin toiminnan kanssa.
3. Korkea elämänlaatu ja huippuluokan toimintaa vaativat kunnianhimoisempia toimia. Keskitasoisuudesta ja valmiiden mallien kopioimisesta tulisi siirtyä erottuviin ja rohkeisiin ratkaisuihin.
4. Yliopistojen henkiseen ympäristöön, tiloihin ja myös aineettomiin investointeihin tulee kiinnittää erityishuomiota. Hyvä henki, suvaitsevaisuus, paikallisten toimijoiden yhteistyö ja tilojen laadukkuus edistävät innovaatioiden ekosysteemien toimivuutta ja dynamiikkaa. Tiedon arkkitehtuuri perustuu aina fyysiseen paikkaan ja tilaan.
5. Paikkojen henkinen ulottuvuus liittyy sen tarjoamaan ekosysteemiin. Yliopiston toimintaympäristönä tulisi kannustaa yksilö- ja ryhmätason luovuuteen ja viime kädessä synnyttävien ideoiden laadukkuuteen.

kuntakehityksen takapajulaksi. Kehitys ei kerro hyvää teknologiasiirron onnistuneisuudesta saati sen toimivuudesta. Yliopistojen tulisi kyetä huomattavasti tehokkaampaan alueelliseen teknologiasiirtotoimintaan ja mahdollisesti uusien innovaatioalueiden kehittämiseen teknologioiden rajapinnoilla.

Ammattitaitoista johtamista

Yliopistojen asemoituminen innovaatioiden ekosysteemiin on mielestämme erityisesti johtamisen ja uuden toimintakulttuurin haaste. Innovaatioiden ekosysteemissä työntekijöiden pitää uskaltaa astua keskele toimintaa eli niihin verkostoihin, joissa innovaatioita luodaan. Ulkoisessa ja sisäisessä johtamisessa tulisi olla looginen. Jos innovaatioita edistävä toiminta valitaan ai-

dosti painopisteeksi, johtamisen tulisi olla yksityiskohtaisen valvonnan, nujertamisen ja hiostamisen sijasta mahdollistavaa ja aidosti innostusta tuottavaa. Kuten innovatiivisten organisaatioiden tutkimuksessa on usein osoitettu, johtamistavoilla pitäisi vahvistaa työntekijöiden tehtävämotivaatiota, osaamista ja luovan ajattelun taitoja. Pahimmillaan ammattitaidoton johto tappaa kaiken luovuuden ja luotsaa yliopistot innovaatioiden edistämiseksi karsintasarjaan. ●

Jari Stenvall on työsuhdevapaalla
Lapin yliopiston julkishallinnon
professorin tehtävästä.

Jari Kaivo-oja toimii tutkimusjohtajana
Tulevaisuuden tutkimuskeskuksessa
Turun yliopistossa. Hän on tehnyt yhteistyötä
Lapin yliopiston kanssa lukuisissa hankkeissa.

Antropologista tutkimusta Afrikassa

Tutkimusjohtaja *Jussi Impiön* tehtävänä Afrikassa on tutkia, miten mobiiliteknologiaa voidaan hyödyntää yhteiskuntien kehittämisessä Afrikassa. Impiö johtaa Nairobissa 20 hengen tutkimuskeskusta, Nokia Research Center Africaa, jonka toimialueena on koko Saharan eteläpuolinen Afrika.

Ongelmana oli aluksi löytää tehtävään oikeanlaisen kokemuksen ja koulutuksen saaneita afrikkalaisia tutkijoita. Lopulta hän sai rekrytoitua parikymmentä monipuolisen tiedetaustan omaavaa henkilöä, joista monet olivat saaneet koulutuksensa Englannissa tai USA:ssa. Tutkimuskeskuksessa työskentelee ekonomieja, antropologeja, sosiologeja, yhteiskuntatieteilijöitä, insinöörejä ja designereita.

– Syy siihen, miksi Nokia halusi perustaa toimiston juuri Nairobiin, on se, että Nairobi on Afrikan lentoliikenteen keskus. Toiseksi Nairobien taloudessa ja akateemisessa elämässä on Afrikan olosuhteisiin nähden harvinaista kuinaa, Impiö sanoo.

Aluksi keskus tutki mm. rap-musiikkia, koska musiikilla viestin välittäjänä on suuri merkitys afrikkalaisessa kulttuurissa. Tällä hetkellä keskuksessa etsitään yhteiskunnan osa-alueita, joilla voitaisiin hyödyntää mobiiliteknologiaa entistä enemmän. On arvioitu, että toimiva puhelinverkko virkistää kehitysmaiden talouksia. Nokia tutkii, miksi näin on ja miten sosio-ekonomista kehitystä voidaan aikaansaada ja kiihdyttää mobiiliteknologialla.

– Teemme hyvin pitkäjänteistä antropologista tutkimusta ja kenttätöitä teemme suurimman osan vuodesta. Tutkimme mobiiliteknologian soveltuvuutta eri tilanteisiin ensin käytännössä, seuraavaksi rakennamme konseptin, testaamme ja lopulta teemme prototyypin.

Uusi teknologia saattaa aiheuttaa yllättäviä muutoksia ihmisten käyttäytymisessä.

– Tutkimme esimerkiksi kylää, joka oli elänyt vuosisatoja joen rannalla. Yhtäkkiä kylä muutti parin kilometrin päähän kukkulalle. Syynä muuttoon oli se, että kännykkä ei toiminut joen varressa.

Afrikan ongelmien ratkaisijoina Impiö nostaa esiin koulutuksen ja puolueettoman tiedonvälityksen lisäämisen. Afrikassa ilmestyy yksi sanomalehti 20 000 lukijaa kohti, 1,5 prosenttia afrikkalaisista ikäluokista suorittaa korkeakoulututkinnon, seitsemän prosenttia on sähköverkon ulottuvilla ja vain viisi prosenttia maksaa veroja. Puhelinverkon kuuluvuusalueella elää kaksi kolmasosaa afrikkalaisista, loppu kolmannes ei kiinnosta ketään.

Afrikan talouden tulevaisuuden suhteen Impiö ei ole kovin toiveikas: hallinto on mätä ja korruptiota on paljon.

– Afrikan taloudessa ei voi tapahtua Aasian ihmettä, koska alue on poliittisesti varsin repaleinen. Näyttää siltä, että kun eliitti voi hyvin, niin se riittää heille. Toinen suuri ongelma on syntyvyyden kasvu, joka on Keniassa maailman nopeinta. Hallitsematon väestönkasvu lisää kriisejä, jotka voivat johtaa sotiin. Afrikan sodat ovat poikkeuksetta resurssikriisejä. Ruandan sisällissota tästä yhtenä karmeana esimerkkinä.

Impiö ei usko pikaiseen kehitykseen. Hänen mielestään kehitystä voi tapahtua vain ajan kanssa perusteellisten rakenteellisten uudistusten kautta.

– Pinta-alaltaan kymmenen kertaa Intian kokoisella maitereella on 56 maata, yli 2 000 kieltä ja paikalliskulttuuria, sekä 95 % ihmiskunna geneettisestä varianssista. Mitään yhtenäistä Afrikkaa ei siis ole. Afrikalla tulee olemaan oma tiensä, ja meidän on sallittava sen asettaa omat tavoitteensa ja ihanteensa.

Työ Afrikassa on paljastanut Impiölle teollisen maailman ylimielisyyden ja asenteellisuuden afrikkalaisia kulttuureja kohtaan. Hän korostaa, että kaikki länsimaiset toimintatavat eivät sovellu sellaisenaan Afrikkaan. Yhtenä mahdollisena vientituotteena Impiö nostaa esiin suomalaisen koulutusjärjestelmän.

– Esimerkiksi suomalainen opettajankoulutus voisi olla hyvä vientituote, mutta helppoa senkään vieminen ei tulisi olemaan.

Lapin yliopistoa Jussi Impiö pitää opillisena kotinaan.

– Opiskelu maantieteellisessä ja osin kulttuurillisessakin marginaalissa on antanut hyviä valmiuksia tutkia muitakin marginaaleja. Tässä suhteessa näen Lapin yliopiston sijainnin ja koon suurena etuna nykyisessä työssäni. Teollisen muotoilun koulutus Lapin yliopistossa on monitieteistä, ja se antaa hyvät eväät monitieteisen ja monikulttuurisen tutkijajoukon johtamiseen, Impiö sanoo.

Olli Tiuraniemi

Jussi Impiö

- aloitti teollisen muotoilun opinnot Lapin yliopistossa 1994
- valmistui taiteen maisteriksi 2001
- työskenteli Clothing+ -älyvaateprojektissa 1999–2002
- pyydettiin Nokialle tutkijaksi 2002
- tutkimusta kansalaisjournalismista ja kansalaisaktivismista Nokialla 2003–2006
- siirtyi Afrikkaan 2006
- johtaa Nairobissa 20 hengen tutkimuskeskusta, Nokia Research Center Africaa

Con Pollo ihan rentona

Tohtoritutkija *Pälvi Rantala* on yksi Con Pollo -yhtyeen perustajajäsenistä. Yhtye syntyi yliopiston kahvilassa yksitoista vuotta sitten.

– Con Pollon ajatuksena on ollut alusta lähtien tehdä asioita eri tavalla. Yhtye sekoittaa lahjakkaasti erilaisia tyyllajeja, mikä synnyttää usein hillittyä anarkiaa. Yhtyeen ohjelmistoon kuuluu jazzia, laulelmia, kansanmusiikkia sekä pituushyppyä ja tipunkatkoa. Historiansa aikana yhtye on esiintynyt ainakin seuraavilla teemoilla: kanat kuutamolla, kanat tuulijolla, mautonta kanaa ja ihanat kanat aamulla. Yhtye on esiintynyt myös Rovaniemen teatterissa Pöyliövaara-pop -revyyssä, Pälvi listaa.

Pälvin mukaan tutkimuksen teossa ja musiikissa on paljon yhteistä: Molemmissa on alkuinnostus, kaaosvaihe, luomisen vaihe ja lopulta asioiden kohdalleen loksahuttamisen hetki.

– Tiede ja taide edellyttävät kovaa työtä. Ilman harjoitusta ja ponnistelua ei voi saavuttaa rentoa tekemisen meininkiä. Treeneissä tehdään siis kyllä kovaa työtä, mutta keikoilla pidetään hauskaa. Pyrkimyksenä on, että laulajat ja yleisö viihtyvät. Toisin sanoen liian rypyytsaisesti esitystilanteisiin ei suhtauduta. Tietystä rentoudesta huolimatta yhtyeemme pyrkii laulamaan puhtaasti. Yhtye ei ole kenelläkään ammatti tai ainoa harrastus, joten jo se tuo harjoitukseen ja esityksiin tiettyä rentoutta.

Yhtye harjoittelee kerran viikossa, ja se esiintyy erilaisissa tilaisuuksissa yliopistolla sekä syntäreillä, häissä ja karonkoissa. Harrastus on tuonut Pälvin elämään paljon sosiaalisuutta yksinäisen tutkijan työn vastapainoksi.

– Yliopisto on enimmäkseen yksilöiden maailma, jossa on vaikea rakentaa yhteisöllisyyttä. Yhteisöllisyyttä ei voi rakentaa ulkoapäin: Yhteisöllisyys syntyy yhdessä olemalla, keskustelemalla ja elämän jakamisesta esimerkiksi yhteisillä kahvihetkillä. On surullista, että yliopistoissa ei tunnu olevan enää aikaa edes kahvitteluun.

Viime vuosina Pälviä on alkanut myös tanssituttaa.

– Tanssi on tullut elämäni tanssien. Tanssissa ja musiikissa on paljon yhtymäkohtia. Jos tanssissa tuijottaa liikaa yksittäisiä askeleita, kadottaa tanssin idean. Sama se on musiikin kanssa. Oma stemma ei löydy vain nuoteista vaan toistojen kautta, Pälvi sanoo.

Pälvi Rantalalan musiikki-ura on juuri nyt erittäin mielenkiintoisessa vaiheessa, sillä hän on tehnyt ensimmäisen oman sävellyksensä ja sovituksensa lauluun, jonka hänen puolisonsa on sanoittanut. Aika näyttää, miten Pälvin ura säveltäjänä jatkuu.

Olli Tiuraniemi

> Pälvin linkit

www.rovaniemi.fi > Kulttuuripalvelut > Musiikki ja konsertit

www.revontulitanssijat.com/bailatino

www.kalottjazzblues.net

Väitökset

www.ulapland.fi/uutisarkisto

Oppilaitoksia johdettava kokonaisvaltaisesti

Kasvatustieteen maisteri *Ville Pietiläinen* tarkastelee väitöstutkimuksessaan oppilaitosten monimutkaistunutta johtamisympäristöä sekä rehtorien kykyä hallita uudenlaista johtamistodellisuutta.

– Rehtorien työtehtävät ovat viime vuosina lisääntyneet ja muuttuneet vaikeammin rajattaviksi. Rehtorien on yhä vaikeampaa arvioida ennakkoon monimutkaistunutta toimintaympäristöä, ja heistä on tullut ikään kuin jonglöörejä, jotka yrittävät pitää liian monta keilaa samanaikaisesti ilmassa, Pietiläinen toteaa.

Ville Pietiläinen painottaakin, että oppilaitosten johtamista tulisi tarkastella kokonaisuutena ja koko työyhteisöä koskevana ilmiönä, eikä vain esimerkiksi talouden ja tehokkuuden näkökulmasta tai pelkkinä johtajan ominaisuuksina.

– Enää ei voida antaa yksiselitteistä vastausta siihen, kuinka oppilaitoksia tulisi johtaa, vaan johtamisen käytännöt on muodostettava organisaatioissa olevan asiantuntemuksen pohjalta. Olennaista onkin tunnistaa erilaisia johtajan asiantuntijuuspolkuja ja tukea niitä. Johtamisvastuuta tulisi jakaa siten, että rehtorit saavat muulta henkilöstöltä tukea niille osa-alueille, joiden hallintaan heidän oma asiantuntemuksensa ei riitä, Pietiläinen sanoo.

Pietiläinen erottelee tutkimuksessaan viisi erilaista rehtorin asiantuntijuusprofiilia: strategiset taloussuunnittelijat, hallinnollis-tietotekniset verkostoitujat, kansainväliset kehittäjät, omien voimavarojen hallitsijat sekä ihmisläheiset pedagogit.

Tutkimus esittää kokonaismallinnuksen monimutkaistuvassa toimintaympäristössä tarvittavasta johtamisasiantuntemuksesta. Mallinnus painottaa erityisesti oppilaitosorganisaatioita, mutta on sovellettavissa myös muille aloille ja erilaisiin työyhteisöihin.

Tutkimuksen aineisto on koottu rehtoreille suunnatulla kyselyllä, jossa selvitetiin, kuinka hyvin he arvioivat hallitsevansa johtamisen eri asiantuntijuusalueita. Kyselyyn vastasi 813 rehtoria.

Väitös 9.4.2010

Ville Pietiläinen: *Johtajan ammatillisten kompetenssien profiloituminen kompleksisessa toimintaympäristössä tapausmerkkienä opetustoimen alaiset oppilaitosorganisaatiot*

Rahan poliittisuus

Master of Science *Tero Auvisen* väitöstutkimus pyrkii osoittamaan rahan institutionaaliseen käsitteeseen väistämättä liittyvien poliittisten valintojen moninaisuuden sekä analysoimaan niitä erityispiirteitä, jotka mahdollistavat usein neutraaliksi oletetun vaihdannanvälinen politisoitumisen itsenäiseksi poliittisen valan lähteeksi.

– Rahalle ei ole yksiselitteistä tai pysyvää määritelmää. Rahaan liitetyt funktiot tai tehtävät ovat usein ristiriidassa keskenään. Rahaan usein liitettyä kykyä heijastaa reaalitalouden ilmiöitä ikään kuin ulkoapäin tulevien taloussignaalien neutraalina johtimena ei ole koskaan osoitettu. Kaikesta tästä huolimatta rahatalouden signaaleja pidetään usein mielikuvien tasolla merkkinä siitä, mikä on taloudellisesti mahdollista, oikeudenmukaista tai välttämätöntä, ja vaikkapa verotuksen kautta tapahtuvaa tulo- ja varallisuuserojen tasausta poliittisesti motivoituneena puuttumisena markkinoiden objektiivisuuteen, Tero Auvinen kuvailee.

Auvisen mukaan todellisuudessa jokainen rahasysteemi on poliittisten valintojen tulos, jolloin rajanveto rahainstituutioon sisältyvien poliittisten valintojen tuloksena syntyvien sekä erillisillä poliittisilla päätöksillä aiheutettujen tulo- ja varallisuusja-

kaumien välillä muuttuu ongelmalliseksi.

Väitöstutkimus havainnollistaa rahan liikkeellelaskumekanismiin ja kiertoön liittyvien poliittisten valintojen merkitystä kuvitteellisen rahauudistuksen kautta. Rahan liikkeellelasku jokaiselle henkilölle samansuuruisena maksettavana perustulona sekä kierrossa olevan rahan verottaminen vaikuttaisivat sekä rahasysteemin tuottamiin tulo- ja varallisuusjakamiin että kykyyn ennaltaehkäistä ja hallita rahatalouden kriisejä.

– Suurin osa väitöskirjasta on kirjoitettu ennen finanssikriisin alkua, mutta kriisi on varmastikin jälleen kerran antanut viitteitä siitä, mihin rahainstituution alipolitisoiminen voi johtaa, Auvinen kertoo.

Tutkimus pyrkii osoittamaan, mitä rahainstituutiosta ei vielä tiedetä ja miksi kyseinen tieto ansaitsee laajempaa huomiota.

– Erityisesti rahainstituution sosiaalinen luonne, rahan liikkeellelaskukyvyn jakautuminen taloudellisten toimijoiden kesken, rahatalouden ja reaalitalouden sisällöllinen vastaavuus sekä rahainstituution mahdollisesti korjaamattoman itseviitteellisyden seuraukset ansaitsevat laajempaa huomiota, Auvinen toteaa.

Väitös 28.4.2010

Tero Auvinen: *On Money*

Ympäristö nähtävä alkuperäiskansojen ihmisoikeutena

Oikeustieteen maisteri *Leena Heinämäki* tarkastelee väitöstutkimuksessaan kansainvälisen oikeuden keinoja taata alkuperäiskansoille oikeus harjoittaa perinteisiä, luontoon läheisesti liittyviä elinkeinojaan ja elämäntapaansa. Erityisesti tutkimuksessa arvioidaan globaalien ympäristömuutosten, kuten ilmastonmuutoksen,

vaikutuksia arktisten alkuperäiskansojen luonnon käyttöön, kulttuuriin ja oikeuksiin.

Leena Heinämäki toteaa, että alkuperäiskansojen oikeus kulttuuriin on tunnustettu useissa oikeudellisesti sitovissa valtioiden välisissä sopimuksissa.

– Kansainvälisessä oikeuskäytännössä tätä oikeutta on sovellettu myös tapauksissa, joissa jokin ympäristöllinen tekijä uhkaa alkuperäiskansojen kulttuurisia oikeuksia. Lisäksi ihmisoikeuksien toteutumista valvovat elimet ovat todenneet, että myös useita yleisiä, kaikkia ihmisiä koskevia oikeuksia, kuten oikeutta elämään, terveyteen tai omaisuuteen, joudutaan soveltamaan laajennetusti alkuperäiskansoja koskevissa tapauksissa heidän läheisen luontosuhteensa takia, Heinämäki tarkentaa.

– Kansainvälisten sopimusten sisältö ja oikeustapaukset ovatkin tulkittavissa niin, että alkuperäiskansojen ympäristölliset ihmisoikeudet suojaavat heitä mitä tahansa haitallista ympäristömuutosta vastaan, josta valtion voidaan katsoa olevan vastuussa, tutkija tiivistää.

Heinämäen mukaan ilmastonmuutos asettaa aivan uudenlaisen haasteen myös ihmisoikeuksia valvoville elimille. Paikallisissa ympäristötapauksissa on helppo osoittaa tietynt valtion vastuu, kun taas globaaleissa ympäristökysymyksissä tämä on erittäin haastavaa, jollei peräti mahdotonta.

Alkuperäiskansojen mahdollisuuksia vaikuttaa ympäristölliseen päätöksentekoon pitäisikin tutkimuksen mukaan parantaa.

– Vaikka alkuperäiskansojen oikeus osallistua päätöksentekoon on turvattu yksiselitteisesti kansainvälisissä ihmis- ja ympäristöoikeuden elimissä, kansainvälisen oikeusjärjestelmän valtiokeskeinen rakenne aiheuttaa sen, ettei osallistumisoikeus toteudu kansainvälisessä ympäristöä koskevassa päätöksenteossa, Leena Heinämäki painottaa.

Alkuperäiskansojen osallistumisoikeuksia päätöksentekoon voitaisiin tutkijan mukaan parantaa mm. ottamalla laajasti

käyttöön Arktisen neuvoston päätöksentekojärjestelmä.

– Arktisessa neuvostossa alkuperäiskansojen järjestöille on turvattu ainutlaatuinen mahdollisuus osallistua päätöksentekoon esittämällä lausuntoja ja kannanottoja arktisen luonnon suojeluun ja alkuperäiskansojen intresseihin liittyvissä asioissa, Heinämäki toteaa.

Leena Heinämäki on tehnyt väitöskirjansa Arktis-tutkijakoulussa, joka on Lapin yliopiston Arktisen keskuksen koordinoima valtakunnallinen, arktisiin kysymyksiin keskittynyt tutkijakoulu.

Väitös 7.5.2010

Leena Heinämäki: *The Right to Be a Part of Nature: Indigenous Peoples and the Environment*

Valokuvaus vapautti neidit

Yhteiskuntatieteiden maisteri *Mervi Autti* tarkastelee monitieteisessä väitöstutkimuksessaan nuorten naisten elämää pohjoisessa 1900-luvun alussa rovaniemeläisten valokuvaajasisarusten Lyyli ja Hanna Auttin valokuvien kautta. Hän pohtii, minkälaisen kuvan valokuvat antavat neitien elämästä ja miten valokuvien kautta voidaan tulkita menneisyyttä.

Mervi Autti löysi menneisyydessä eläneistä sukulaisnaisistaan neitiyden, jota hän nimittää neitikulttuuriksi kaikkine mahdollisuuksineen mutta myös siihen kohdistuvine vastustuksineen.

– Käsite neitikulttuuri purkaa naimattomiin naisiin kohdistunutta halveksuntaa ja epäluuloa: neitikulttuuri antoi naisille uudenlaisia mahdollisuuksia riippumattomuuteen, itsemääräämisoikeuteen ja liikumiseen, Mervi Autti sanoo.

Auttin mukaan sekä naimattomuuteen että valokuvaajana toimimiseen liittyi 1900-luvun alussa moniulotteinen vapauden käsite – vapaus tosin oli monin tavoin rajattua ja säädelyä.

– Neitikulttuurissa elävät olivat välitilassa, joka mahdollisti uusia toiminnan tiloja ja myös vastarintaa. Auttin neidit olivatkin omalla tavallaan niin kutsuttuja uusia naisia. Samoin heidän valokuvansa purkavat pohjoiseen yleisesti liitettyä perifeerisyyttä ja takapajuisuutta.

Tutkimuksen lähtökohtina ovat kulttuurihistoria, mikrohistoriallinen näkökulma sekä feministinen lukutapa. Historiallisen tiedon lisäksi tutkimus tuottaa uutta näkemystä kulttuurihistorian menetelmistä: taiteen ja tieteen väliin sijoittuvassa tutkimuksessa menneisyys nähdään nimenomaan visuaalisena.

– Menneestä kertovan valokuvan rooli tutkimuksessa on yleensä lähinnä kuvittaa tutkimusaihetta. Omassa tutkimuksessa Auttin sisarusten ottamat ja heistä otetut valokuvat ovat keskeistä aineistoa ja tulokinnan lähteitä. Parhaimmillaan taiteen- ja tieteenvälisyys mahdollistaakin uusia avauksia niin kirjoittamiseen kuin kuvalliseen näkemiseen, Autti arvioi.

Tutkimuksen ensimmäinen taiteellinen osuus, Auttin neidit -valokuvanäyttely oli ensimmäisen kerran esillä kesällä 2002 Lapin maakuntamuseossa Rovaniemen Arktikumissa. Mervi Autti teki näyttelyn yhteistyössä Lapin maakuntamuseon kanssa, ja se oli Arktikumien 10-vuotisjuhlanäyttely.

Toinen taiteellinen osuus, Auttin neidit ikkunalla -dokumenttielokuva sai ensi-iltansa Sodankylän elokuvafestivaaleilla 2006. Elokuva on esitetty kaksi kertaa TV2:n Dokumenttiprojektissa, jolloin se sai noin 220 000 katsojaa. Elokuvaa on esitetty myös lukuisilla elokuvafestivaaleilla.

Mervi Auttin väitöskirjan on julkaissut Kustannusosakeyhtiö Musta Taide, ja tutkimus ilmestyy Suomen valokuvataiteen museon julkaisusarjassa Kuvista sanoin.

Väitös 8.5.2010

Mervi Autti: *Etsimessä neitikulttuuri. 1900-luvun alun valokuvaajanaaisia Rovaniemellä*

Kuntoutujien ääntä ei kuunnella

Yhteiskuntatieteiden maisteri *Marja Koukkari* tarkastelee kuntoutustieteen väitöstutkimuksessaan kuntoutujien käsityksiä kokonaisvaltaisesta kuntoutuksesta ja kuntoutumisesta. Väitöskirja on ensimmäinen kuntoutustieteen väitöskirja Suomessa.

Koukkarin mukaan kuntoutujien ääntä olisi Suomessa kuunneltava nykyistä herkemmin. Nykyisin kuntoutukseen liittyy byrokraattisia ongelmia, jotka viivästyttävät vammautuneen ihmisen kuntoutumista ja jopa estävät sen.

– Vammautuneiden omakohtaiset kokemukset kertovat karua kieltään: kuntoutuja on jätetty heitteille. Ongelmia on niin kuntoutuspalvelujärjestelmässä, yhteiskunnan asenteissa kuin kuntoutuksen pirstaleissa sisällöissä, Koukkari sanoo.

Kuntoutuspalvelujärjestelmän tehtävänä on varmistaa kuntoutuksen sujuvat ja toimivat palvelurakenteet. Tällä hetkellä järjestelmä kuitenkin aiheuttaa kuntoutujille lähinnä pelkoa ja epävarmuutta.

– Kuntoutujan asioiden järjestäminen on yksin kuntoutujan vastuulla, sillä kuntoutusta kokonaisuutena hoitavia kuntoutusohjaajia ei ole. Esimerkiksi kuntoutuksen tavoitteista ja keinoista ei välttämättä tiedoteta kuntoutujalle asti, jolloin hänellä ei välttämättä ole riittävästi tietoa omasta oikeudestaan myöhempään kuntoutukseen. Epävarmuus puolestaan vähentää kuntoutujan omaa motivaatiota, joka on kokonaisvaltaisen kuntoutuksen lähtökohta, Koukkari toteaa.

Yhteiskunta ei näe kuntoutusta sosiaalisenä investointina, joka palautuu yhteiskuntaan myönteisinä kerrannaisvaikutuksina, kuten kuntoutujan työllistymisenä.

– Esimerkiksi kaikki haastattelemanani kuntoutujat olivat jo työkyvyttömyyseläkkeellä. Osa heistä haluaisi osallistua joustavien työjärjestelyiden avulla työtehtäviin, joihin heidän inhimilliset ja taidolliset resurssinsa riittävät. Kuntoutujien tarpeista lähtevää työllistymistä ei kuitenkaan tueta, tutkija harmittelee.

Tutkimuksen mukaan maahan olisi muodostettava vammaisten henkilöiden kuntoutumista edistävä kuntoutuspolitiikka, jonka lähtökohdana ovat vammaisen ihmisen arvostaminen ja ihmisarvon kunnioittaminen. Kuntoutuspolitiikassa tulisi myös ottaa huomioon kuntoutushenkilöstön koulutus ja osaamisen kehittäminen, jotta he pystyisivät nykyistä paremmin rohkaisemaan kuntoutujaa ja huomioimaan hänen tärkeän merkityksensä yhteiskunnan voimavarana. Lisäksi kuntoutustoimenpiteitä tulisi suunnitella nykyistä kokonaisvaltaisemmin, sillä kuntoutujille toimenpiteet näyttäytyvät pirstaleisina, vain kehon eri osiin kohdistuvina fyysisinä terapioina.

Tutkimustaan varten Marja Koukkari haastatteli 22 eri-ikäistä kuntoutujaa, joilla lääketieteellisenä syynä vammautumiseen on joko CP-vamma tai aivoverenkierto-häiriö.

Väitös 14.5.2010

Marja Koukkari: *Tavoitteena kuntoutuminen. Kuntoutujien käsityksiä kokonaisvaltaisesta kuntoutuksesta ja kuntoutumisesta*

Tietohallinto osaksi organisaation strategiaa

Filosofian maisteri *Harri Ihalainen* selvittää hallintotieteen väitöstutkimuksessaan tietohallinnon strategista merkitystä julkishallinnon organisaatioissa. Lisäksi hän tarkastelee sähköisen hallinnon ja palveluiden yhteyksiä tietohallintoon sekä tietohallinnon roolia julkishallinnon muutoksissa. Tutkimuksessaan Ihalainen analysoi etenkin Suomen valtion tietohallintoa. Väitöstutkimus on viides tietohallintoon liittyvä hallintotieteellinen tutkimus Lapin yliopistossa ja osaltaan Rovaniemen alueen tietohallinto- ja tietoturvaklusteritoimintaa.

Tutkimuksen mukaan tietohallinnon strateginen merkitys on määriteltävä julkishallinnon organisaatioissa nykyistä tarkemmin.

– Organisaation johdolla tulee olla selkeä käsitys siitä, mitä tietohallinnolta odotetaan organisaation ydintoiminnassa. Terveesti toimivat organisaatiot liittävät tietohallinnon tiiviiksi osaksi ydintoimintaansa, koska esimerkiksi isot tietojärjestelmät taipuvat heikosti nopeissa muutoksissa ja siten vaikuttavat suoraan muun muassa organisaation talouteen ja muutosprosessien kulkuun. Tietohallinnon ja johdon yhteyttä voidaan tiivistää esimerkiksi ottamalla tietohallinnosta vastaavat henkilöt mukaan organisaation strategiseen johtoryhmyöskentelyyn, Harri Ihalainen sanoo.

Usein tietohallinto kuitenkin nähdään pelkkänä tukitoimintona tai informaatioteknologisena toimijana. Tieto- ja viestintäteknologia ja sen sovellukset ovat tietohallinnon näkyvin osa, mikä usein johtaa siihen, että organisaatioiden tietohallinto kehittyi teknologiavetoisesti, vaikka tietohallinnon tehtävät ja vastuut ovat nykyisin laajoja ja monisäikeisiä.

– Tasapainoisessa tietohallinnossa yhdistyvät organisaation substanssitoiminnan osaaminen ja tieto, johtaminen, tietotomijat, toimintaprosessit, tietovarannot, informaatioteknologia ja juridiikka. Tämä korostuu esimerkiksi organisaatiomuutoksissa, joissa tietohallinnon odotetaan näyttävän muutoksen suuntaa ja toteuttavan uudistuksia. Käytännössä tietohallinnon on kuitenkin hankala vastata näihin odotuksiin, jos tietohallinnon strateginen rooli ei ole selkeä, Ihalainen kertoo.

Vastavuoroisesti tietohallinnon asiantuntijoilta vaaditaan tulevaisuudessa entistä enemmän strategisen johtamisen ja liiketoiminnan osaamista myös julkishallinnossa. Nämä vaatimukset on otettava huomioon myös alan koulutuksessa.

Tutkimustaan varten Ihalainen haastatteli henkilökohtaisesti ja ryhmissä julkishallinnossa toimivia tietohallintoasiantuntijoita ja -johtajia sekä teki lomakekyselyn sisäasiainministeriön hallinnonalan tietohallintoa linjanneen hankkeen toimijoille. Vastaajia ja haastateltavia oli kymmeniä.

Väitös 21.5.2010

Harri Ihalainen: *Tietohallinto osana julkishallinnon sähköistyvää muutosta*

Kokopäiväiset opiskelijat tuovat yliopistolle rahaa

Yliopistot saavat osan rahoituksestaan sen mukaan, miten moni opiskelija opiskelee kokopäiväisesti. Kokopäiväisiksi opiskelijoiksi lasketaan ne, jotka suorittavat lukuvuodessa vähintään 30 opintopistettä.

Suunnittelu- ja rahoitusjohtaja *Tarja Särkkä* kertoo, että tämän laskentatavan mukaan kokopäiväisiä opiskelijoita Lapin yliopistossa oli vuonna 2008 noin 3 300 yliopiston vajaasta 5 000 opiskelijasta.

Särkän mukaan kokopäiväisten opiskelijoiden painoarvo rahoitusmallissa on huomattava. Se tuli rahoitusindikaattoriksi tänä vuonna. Aiemmin koulutuksen laajuutta on mitattu opettajien ja tutkijoiden lukumäärällä.

Särkän mukaan tavoitteista jääminen kostaustuu seuraavana vuonna rahoituksen vähenemisenä. Tämä vaikuttaa suoraan tiedekuntiin. Jos yritetään ylläpitää koulutuksen laatua, pitää pystyä säilyttämään vähintään nykyinen resurssitaso.

Vuosille 2010–2012 tehdyssä yliopiston tulossopimuksessa on asetettu tavoitteeksi, että 45 prosenttia perustutkinto-opiskelijoista suorittaisi vuosittain vähintään 45 opintopistettä. Särkän mukaan se vaikuttaa sekä yliopiston rahoitukseen että uskottavuuteen kouluttajana.

Kasvatustieteiden professori ja vararehtori *Kaarina Määttä* kertoo, että vuonna 2008 tällaisia opiskelijoita oli 36 prosenttia. Osuus on pienentynyt viime vuosina.

Hän muistuttaa, että yliopistolla on rajalliset mahdollisuudet vaikuttaa opintoaktiivisuuteen. Opintojen sujuvuutta voidaan yliopistossa parantaa, mutta opiskelunopeuteen vaikuttaa myös kunkin opiskelijan henkilökohtainen elämäntilanne.

Ylioppilaskunnan hallituksen puheenjohtajan *Katri Kulmunin* mukaan opiskelijat ajattelevat opintopistemääriä ensisijaisesti opintotuen näkökulmasta. Jos opiskelija nostaa opintotukea koko lukuvuodelta, hänen on suoritettava yli 43 opintopistettä.

Ylioppilaskunta peräänkuuluttaa joustavampia opiskeluedellytyksiä. Tenttiakvaariolla, opintojen ohjauksen tehostamisella ja koko lukuvuoden tehokkaammalla hyödyntämisellä opintosuorituksia kertyisi enemmän.

Tarja Särkän mukaan vuonna 2008 tutkinnonuudistuksen myötä valmistui paljon opiskelijoita, mikä saattoi pudottaa päätoimisten opiskelijoiden määrää.

– Talouden suhdanteet vaikuttavat myös opintoaktiivisuuteen. Voisi ennakoida, että laman aikana kokopäiväisten opiskelijoiden määrä nousee, Särkkä kertoo.

Kaarina Määttä kertoo, että opintoaktiivisuus vaihtelee koulutusaloittain. Luokanopettajakoulutuksessa läsnä

olevien ja vähintään 45 opintopistettä vuodessa suorittaneiden osuus on 66 prosenttia. Hyvä taso on myös sovellettavassa psykologiassa, mutta luokanopettajakoulutukseen verrattuna alan opiskelijoita on vain murto-osa.

– Pitäisi miettiä, mitä näissä oppiaineissa on tehty, joissa opinnot etenevät hyvin. Niissä tuetaan ryhmäytymistä. Ainakin opettajakoulutuksessa opetustarjonta on suunniteltu ajoissa ja koko lukuvuonna on mahdollista saada tasaisesti opintosuorituksia. Työsuunnitelmat laaditaan reilusti etukäteen. Niiden mukaan on helppo edetä.

Koko korkeakoululaitoksen huoli on Määttän mukaan valmistumisaikojen venyminen ja työelämään siirtymisen hidastuminen.

– On tärkeä houkutellessa motivoituneita opiskelijoita. Kun heitä saadaan, heistä täytyy pitää huolta.

Johanna Sarriola

Rahoitusta tutkinnoista ja aktiivisuudesta

- Suorittujen tutkintojen lisäksi yliopiston rahoitukseen vaikuttaa läsnäolevien ja aktiivisesti opiskelevien määrä. Heistä käytetään nimitystä FTE, full time equivalent eli kokoaikaisesti opiskeleva.
- Lapin yliopiston tavoite on, että 45 prosenttia opiskelijoista suorittaisi vähintään 45 opintopistettä vuodessa. Tällä tahdilla valmistuminen on mahdollista seitsemässä vuodessa.

Lyhyesti

Arktiselle keskukselle uusi johtokunta

Lapin yliopiston hallitus valitsi kokouksessaan 20. huhtikuuta 2010 Arktiselle keskukselle uuden johtokunnan ajalle 20.4.2010–31.12.2011.

Johtokuntaan nimettiin professori *Suvi Ronkainen* (johtokunnan varapuheenjohtaja), kansainvälisten asiain päällikkö *Outi Snellman*, dekaani, professori *Timo Jokela*, yliopistonlehtori *Lassi Heininen*, professori *Susan Meriläinen*, professori *Lotta Viikari* ja professori *Esa Poikela* Lapin yliopistosta sekä johtaja *Kari Laine* Thule-instituutista ja johtaja *Matti Hepola*

Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta (johtokunnan puheenjohtaja).

Lisäksi hallitus vahvisti osaltaan Lapin korkeakoulukonsernin kielikeskuksen sopimuksen ja johtosäännön. Kielikeskus on Lapin yliopiston sekä Rovaniemen ja Kemi-Tornion ammattikorkeakoulujen yhteinen yksikkö, joka suunnittelee ja toteuttaa korkeakoulujen tarvitsemia kielten, kulttuurin ja viestinnän opetusta. Lapin korkeakoulukonsernin strategiaryhmä hyväksyi sopimuksen ja joh-

tosäännön osaltaan kokouksessaan 20.4.2010.

Hallitus päätti myös järjestää yliopiston seuraavan maisteri- ja tohtoripromootion lukuvuonna 2011–2012. Promootion paikka ja tarkka ajankohta päätetään myöhemmin. Promootiossa otetaan entistä vahvemmin huomioon yliopiston strategian mukaisesti arktisuus ja pohjoisuus. Lapin yliopiston promootio pidettiin viimeksi vuonna 2004 Rovaniemellä.

Julkaisut

www.ulpland.fi/julkaisut

Kotia paikantamassa

Anni Vilkon, Asko Suikkasen ja Johanna Järvinen-Tassapouloksen toimittama *Kotia paikantamassa* -kirja avaa kodin merkitystä yhteiskunnassa ja tutkimuksessa. Kodin paikkaa kirjassa kuvaa ja määrittelee 14 eri alan suomalaista tutkijaa.

Kirjan tavoitteena on konkretisoida ja tehdä näkyväksi kodin merkitystä yhteiskunnassa, perheissä, paikallisyhteisöissä sekä yksilöiden suhteissa. Valtaosa kirjan artikkeleista pohjautuu omaelämäkertoihin, joita tutkijat ovat analysoineet ja tulkinneet.

– Teos avaa teoreettisia ja metodologisia näkökulmia kotiin. Siinä tarkastellaan työn, perheen ja kodin muodostamaa kolmiota ja kotia suhteessa elämäntulon vaiheisiin. Lisäksi siinä luodaan katsaus kodista luopumisen ja kodin tunnun katoamisen problematiikkaan, Anni Vilko sanoo.

Viime vuosikymmenten sosiokulttuurinen muutos ja sen vaikutukset kotiin ovat tehneet meistä liikkuvia ja tiuhaan paikkaa vaihtavia, jossain määrin monikotisia olentoja. Kirjassa paneudutaan myös toisaalla sijaitsevien koti-

en tematiikkaan, kesä- ja talvipaikoihin, jotka ovat kiinteä osa suomalaista monikotisuutta.

– Myöhäismoderni liikkuva elämänmuoto ei kuitenkaan tyhjennä kotia merkityksistä, vaikka muuttaakin niitä samalla kun eri paikkoihin sitoutumisen keskinäiset suhteet muoutuvat uudellaan, Vilko summaa.

Kodin merkitys korostuu, koska hyvinvointitutkimus on painottumassa subjektiivisen hyvinvoinnin tai kokemuksellisen hyvinvoinnin tutkimiseen.

– Kodin ymmärtäminen auttaa ymmärtämään kokemuksellisen hyvinvoinnin merkitystä yhteiskunnassa sekä yksilöiden ja perheiden elämässä, Asko Suikkanen sanoo.

Suikkasen mukaan kokemuksellinen hyvinvointi näyttäytyy entistä tärkeämpänä arjen ja yksilön suuntaajana ja motivoijana, joten ei ole ihme, että koti on saanut myös tutkimuskohteena viime vuosina selvästi suuremman huomion verrattuna aikaisempiin vuosikymmeniin.

– Koti on hankala määritellä tutkimuksen kielellä, koska jokainen kokee kodin käytännössä eri tavalla. Kodin kokemus jakaa, mutta toisaalta sulkee piiriinsä. Lisäksi koti on pysyvästään huolimatta alinomaa muuttumassa, Suikkanen toteaa.

Teoksen yhtenä läpikäyvä teemana on, että kodin sosiaalisuutta ja toimimista hyvinvointimme yhtenä ankkurina on vaikea kiistää. Me käymme kamppailuja kodissa ja kodeista

ja me rakennamme jatkuvasti uutta kotia. Koti on tila, tunnetila, jossa elämme arkeamme ja johon palaamme ja josta lähdemme.

Ensimmäinen perusoppikirja ympäristösosiologiasta

Tutkijatohtori *Jarno Valkonen* yhteiskuntatieteiden tiedekunnasta on toimittanut *Ympäristösosiologia*-teoksen, joka on ensimmäinen alan perusoppikirja Suomessa.

Kirjassa käsitellään muun muassa luonnon kulttuurihistoriaa, ympäristökonflikteja, eläinten kohtelua, ympäristökuluttajuutta, talouden, tieteen ja teknologian ympäristöllistä merkitystä sekä ympäristösosiologian tutkimusta. Teoksen mukaan ympäristökysymysten ratkaiseminen edellyttää yhteiskunnallisten riippuvuus- ja vuorovaikutussuhteiden tunnistamista ja tunnustamista. Ympäristösuhteemme rakenteesta, laadusta ja ongelmista tarvitaan yhteiskuntatieteellistä tietoa.

Jarno Valkosen lisäksi teoksessa kirjoittavat professori *Tapio Litmanen* Jyväskylän yliopistosta, VTT *Kimmo Saaristo*, jatko-opiskelija ja Eläinsuojeluliitto Animalia ry:n toiminnanjohtaja *Salla Tuomivaara* sekä tutkija *Marja Ylönen* Jyväskylän yliopistosta. Teoksen on julkaissut WSOYpro Oy.

Suomen Kulttuurirahaston Lapin rahaston apurahoja yliopistolaisille

- Yhteiskuntatieteiden maisteri *Tanja Joona* alkuperäiskansojen maahan liittyviä kulttuuri- ja oikeuskysymyksiä käsittelevään väitöskirjatyöhön Lapin tutkimusrahastosta 11 000 €
- Taiteen kandidaatti, Master of Science *Laura Junka* ja taiteen maisteri *Maria Huhmarniemi* thaimaalaisten ja lappilaisten marjanpoimijoiden kohtaamisia käsittelevän taidenäyttelyn valmistamiseen Suoma ja Veijo Kärjen rahastosta 2 000 €
- Yhteiskuntatieteiden maisteri *Irme-li Kari* alueen, työn ja sukupuolen yhteyttä käsittelevään väitöskirjatyöhön Längmanin yrittäjärahastosta 11 000 €
- Hallintotieteen maisteri *Arja Kilpeläinen* ikääntymisen globaaliin konferenssiin osallistumiseen Melbournessa 1 000 €
- Hallintotieteen lisensiaatti *Mika Altti Tapiani Kylänen* EGOS-organisaatiotutkimuksen konferenssiin osallistumiseen Portugalissa Längmanin yrittäjärahastosta 1 000 €
- MBA *Petra Merenheimo* sosiaalipalveluyrittäjyyttä kunnan ulkoistamisprosessissa käsittelevään väitöskirjatyöhön Längmanin yrittäjärahastosta 11 000 €
- Kasvatustieteen ylioppilas *Ailu Näkkäläjärv*i syrjäseutujen nuorten liikunnallisuutta käsittelevään pro gradu -työhön M. S. Elomaan apurahana 2 000 €
- Taiteen maisteri *Teijo Pellinen* sosiaalista mediaa ja vuorovaikutuksen maailmaa käsittelevään väitöskirjatyöhön Suoma ja Veijo Kärjen rahastosta 3 500 €
- Oikeustieteen ylioppilas *Ville Ruokamo* ja Lapin yliopiston Vis Team 2010 kansainväliseen oikeustapauskilpailuun osallistumiseen Wienissä Mikko ja Sirkka Jokelan rahastosta 2 000 €
- Taiteen maisteri *Elina Sipilä* taiteelliseen työskentelyyn 5 500 €
- Kasvatustieteen ja filosofian maisteri *Anneli Sulkava* puolison rinnakkaissuhteen aiheuttamaa perheen hajoamista käsittelevään väitöskirjatyöhön 5 500 €
- Kasvatustieteen maisteri *Heli Päivikki Tuovinen* pohjoisen tekstiilitaiteilija Elsa Montell-Saaniota käsittelevään väitöskirjatyöhön Suoma ja Veijo Kärjen rahastosta 7 000 €
- Kasvatustieteen lisensiaatti *Virpi Vaatovaara* lappilaisten nuorten aikuisten elämäntapaa 1989–2009 käsittelevään väitöskirjatyöhön Lapin tutkimusrahastosta 7 000 €

Markku Tarvainen Lapin korkeakoulukonsernin johtajaksi

Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun vararehtori *Markku Tarvainen* siirtyy 1. elokuuta 2010 Lapin korkeakoulukonsernin johtajaksi. Hänen toimikautensa kestää vuoden 2012 loppuun asti. Tarvainen jää toimikauden ajaksi virkavapaalle nykyisestä tehtävästään.

Markku Tarvaisella on pitkä tausta korkeakoulujen kehittämistehtävissä. Hän on toiminut aiemmin myös Rovaniemen ammattikorkeakoulun palveluksessa ja ollut pitkään mukana rakentamassa Lapin korkeakoulukonsernia.

Konsernin nykyinen johtaja *Arvo Jäppinen* luopuu konsernin johtajan tehtävästä heinäkuun lopussa, mutta hän jatkaa Lapin korkeakoulukonsernin strategiaryhmän puheenjohtajana vuoden 2011 loppuun saakka.

Sanna Sandgren Arktikum- palvelu Oy:n myyntipäälliköksi

Lapin yliopistosta valmistunut kauppatieteiden maisteri *Sanna Sandgren* on valittu Arktikum-palvelu Oy:n myyntipäälliköksi 1.6.2010 alkaen.

Arktikum-palvelu Oy vastaa mm. Arktikummin näyttelyiden ja tapahtumien myynnistä ja markkinoinnista. Arktikumissa vierailee vuosittain 70 000–100 000 asiakasta, joista puolet on ulkomaalaisia. Eniten ulkomaisia vierailijoita tulee Saksasta, Ranskasta, Venäjältä, Espanjasta, Italiasta ja Hollannista.

Rovaniemellä sijaitseva Arktikum on Lappiin ja arktisiin alueisiin erikoistunut museo ja tiedekeskus. Lapin maakuntamuseon ja Lapin yliopiston Arktisen keskuksen interaktiiviset näyttelyt ja vuotuiset tapahtumat tarjoavat mielenkiintoisen matkan pohjoisen luonnon ja kulttuurin pariin.

Tutkimushanke kehittämään Itä-Lapin matkailua

Lapin yliopiston mediapedagogiikka-keskuksessa on alkanut monitieteinen kansainvälinen tutkimushanke, jossa kehitetään mobiiliteknologiaa ja elektronisia oppimisympäristöjä hyödyntävä pedagoginen malli matkailuyrittäjien tarpeisiin. Mallia testataan käytännössä pilotoimalla sitä kahdessa Itä-Lapin tunturikeskuksessa: Pyhällä ja Sallassa.

TravEd-hankkeen tavoitteena on parantaa Pohjois-Suomen ja erityisesti Itä-Lapin matkailun asemaa kansallisessa ja kansainvälisessä kilpailussa. Hankkeessa kehitetään matkailualan koulutusta ja luodaan alueen matkailuyrittäjille uusia mobiilipalvelukonsepteja. Lisäksi yrittäjille tarjotaan mahdollisuutta testata uusia konsepteja aidossa ympäristössä opiskelijoiden ja matkailijoiden käytössä. Samalla luodaan pohjaa mobiilipalvelujen ja -palvelukonseptien jatkokehitykselle.

Hankkeen tutkimuspartnereina ovat mm. Matkailualan tutkimus- ja koulutusinstituutti, Advanced Multimedia Center Tampereen teknillisestä yliopistosta, Center for Learning and Knowledge Technologies Linnéuniversitetistä Ruotsista sekä The Stanford Center for Innovations in Learning Stanfordin yliopistosta Yhdysvalloista. Hankkeeseen sisältyy kaksi vuotta tutkijavaihtoa amerikkalaisen Stanfordin yliopiston kanssa. Hanke kuuluu myös CICERO Learning-verkostoon (www.cicero.fi).

Hanketta rahoittavat Tekes, Europan aluekehitysrahasto, Kemijärven kaupunki, Pelkosenniemen ja Sallan kunnat, Itä-Lapin ammattiopisto sekä yritykset.

Hanketta johtaa mediapedagogiikka-keskuksen johtaja, professori *Heli Ruokamo* ja projektipäällikkönä toimii *Miikka Eriksson*.

Jälleen ennätysmäärä hakijoita

Lapin yliopistoon jätettiin 4 111 hakemusta. Hakemusten määrä kasvoi edelleen viime vuoteen verrattuna. Eniten hakijoiden määrät kasvoivat kasvatustieteiden ja oikeustieteiden tiedekunnissa.

Vararehtori *Jukka Mäkelän* mukaan luvut osoittavat, että kiinnostus Lapin yliopistoa kohtaan on edelleen kasvamaan päin.

– Lapin yliopistossa ei ole huonosti vetäviä koulutusohjelmia, joten yliopiston koulutuskokonaisuus on kunnossa. Näyttää myös siltä, että pelko opiskelijapulasta on turha, koska yliopisto houkuttelee opiskelijoita valtakunnallisesti, Mäkelä sanoo.

Myös vararehtori *Kaarina Määttä* on tyytyväinen hakijamääriin.

– Rungas hakijamäärä osoittaa, että yliopistomme tarjoama koulutus on koettu kiinnostavaksi ja hyödylliseksi. Hyvä tiedotus- ja markkinointityö näyttää lisänneen yliopiston tunnettavuutta ja tiedekuntien vetovoimaa.

Kaarina Määttä antaa kiitosta myös perusopiskelijoille ja alumneille hyvästä PR-työstä sekä yliopiston opettajille, joiden opetustyön johdosta koulutusohjelmat ovat saaneet kiinnostavat sisällöt.

Rovaniemen luontomatkoille tarvitsee yhteisen keskustelufoorumin

Matkailun ja liiketoiminnan laitoksella tehty tutkimus osoittaa, että luontomatkoille ryhtyset sekä Rovaniemä ympäröivien luontoalueiden omistajat ja hallinnoijat tulisi saada keskustelemaan ja kehittämään yhdessä alueiden käyttöä.

Rovaniemä ympäröivä luonto tarjoaa hyvät mahdollisuudet harjoittaa ja kehittää luontomatkoiluelinkeinoja. Matkoilutuotteista välittyvä luonnonläheisyys on yhä koettavissa kaupungin luontokohteissa. Ongelmana on kuitenkin riittävän keskustelufoorumien puuttuminen yritysten ja maanomistajien tai hallinnoijien, kuten Rovaniemen kaupungin väliltä. Riittämättömän keskustelufoorumien koetaan hidastavan Rovaniemen mahdollisuuksia kehittyä vieläkin paremmaksi luontomatkoiluelinkeinoiksi.

Suurin osa matkoiluyritysten käyttämistä luontokohteista ja reiteistä sijoittuu muualle kuin koskemattomaan luontoon. Maisemaa muokataan jatkuvasti ilman että matkoiluelinkeinon näkemyksiä otetaan riittävästi huomioon.

– Yhteisellä keskustelufoorumilla eri näkemykset voitaisiin tuoda esille ja etsiä vaihtoehtoja, jotka palvelevat sekä maanomistajien

tarpeita, luontomatkoiluyrittäjiä että paikallisia luonnossa liikkuja, sanoo matkoilututkija *Outi Rantala* Lapin yliopistosta.

Tutkimuksessa todetaan, että Rovaniemi esiintyy varsin kävijäystävällisenä luontomatkoilukohteena. Se antaa selkeän vaihtoehdon tunturikohteille, jotka saattavat olla liian eksoottisia osalle matkoilijaryhmistä. Oma erityisyys matkoilualueena on kuitenkin pystyttävä tuomaan vielä paremmin esiin. Yhteistyö eri toimijoiden välillä ja innovatiivisuus esimerkiksi tuotteita ja reitistöjä suunniteltaessa nousevat keskeiseen asemaan kilpailussa tunturikeskusten kanssa.

Luontolomia kaupunkikohteissa -tutkimus perustuu Lapin yliopiston matkoilututkimuksen opiskelijoiden ryhmätöinä toteuttamiin kandidaatintutkielmiin. Opiskelijat ovat yhdessä haastatelleet Rovaniemen alueen luontomatkoiluyritysten edustajia ja analysoineet lisäksi luontomatkoiluyritysten esitteitä. Metsähallituksen luontopalvelut on toiminut tutkimuksen toimeksiantajana.

Tutkimus on julkaistu Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja -sarjassa, ja se on ladattavissa ilmaiseksi Metsähallituksen internetsivuilta www.metsa.fi.

Alumnitoiminta starttaa

Lapin yliopisto käynnistää alumnitoimintansa ja haluaa koota yliopistosta valmistuneet maisterit, lisensiaatit ja tohtorit yhteiseen alumnitoiminnan aloitustapahtumaan.

– Tapahtumassa palautetaan mieliin yhteisiä opiskelukokemuksia ja rakennetaan yhteistyötä – rakkaudesta Lapin yliopistoon, toteaa vararehtori *Kaarina Määttä* ja korostaa, että Lapin yliopisto haluaa pysyä alumniensa rinnalla ja akateemisen osaamisen kanssakulkijana tutkinnon suorittamisen jälkeenkin.

– Toivotammekin alumnit tervetulleiksi tapaamaan vanhoja tuttuja, näkemään, mitä yliopistolle nykyisin kuuluu sekä visioimaan tulevaisuutta.

Rakkaudesta Lapin yliopistoon -alumnistarttitapahtuma järjestetään perjantaina 18.6.2010 klo 15 alkaen taiteiden tiedekunnan Agora-aulassa. Yhteisessä avausosuudessa nähdään *Max Juntusen* videokooste meneiltä vuosilta sekä ensiesityksenä *Esko Janhusen* kirjoittama ja *Hannu Frimanin* tähdittämä näytelmä yliopiston historian eri käänteistä opiskelijoiden ja muidenkin silmin. Tilaisuuden juontaa yliopiston alumni, Kotkan kaupunginteatterin johtaja *Ilkka Laasonen*.

Yhteisen avauksen jälkeen ohjelma jatkuu tiedekunnittain. Tiedekuntien omat kasvatit kertovat uratarinansa, ja yhteiskeskustelussa pohditaan alumnitoiminnan kehittämistä ja yhteistyötä. Uratarinansa tulevat kertomaan mm. europarlamentaarikko *Hannu Takkula*, Valtiontalouden tarkastusviraston pääjohtaja *Tuomas Pöysti* sekä Lappset Oy:n hallituksen puheenjohtaja *Johanna Ikäheimo*.

Tiedekuntaosuuksien jälkeen ohjelma jatkuu Agora-aulassa illanvietolla, jossa luvassa on buffet, sosiaalista kanssakäymistä ja tanssahtelua musiikin tahdissa. Tahdeista vastaa Kootut teokset -yhtye, alumneja hekin.

Alumnistarttitapahtuman ilmoittautuminen on käynnissä. Ilmoittautumiset 31.5.2010 mennessä osoitteessa www.ulapland.fi/alumnit.

Rahoitusta merenkulun sääntöjen vertailuun

Australian tutkimusrahoituslaitos on myöntänyt rahoituksen Itämeren ja Australian suuren koralliriutan merenkulun sääntöjen vertailuun.

Hankkeen suomalaisen vetäjän tutkimusprofessori *Timo Koivurovan* mukaan alueet vaikuttavat varsin erilaisilta: toinen on yhdeksän valtion toimivalta-alueetta ja toinen osa Australiaa. Eroista huolimatta alueilla on myös yksi tärkeä yhteneväisyys.

– Kansainvälinen merenkulkujärjestö IMO on hyväksynyt molemmat alueet herkeiksi merialueiksi, joita voidaan suojella muita alueita voimakkaammin merenkulun ympäristövaikutuksilta, Koivurova toteaa.

Tutkimusaihe on erittäin ajankohtainen, sillä 230-metrinen hiiltä kuljettanut kiinalaisalus ajoi vastikään matalikolle Australian suurella koralliriutalla. Alus oli rikkonut koralliriutan merenkulusääntöjä.

– Onnettomuus aiheuttaa varmasti paineita merenkulun sääntöjen tiukentamiseksi koralliriutalla. Myös Itämeren erilaisissa hallintajärjestelmissä tutkitaan parhaillaan, miten merenkulun sääntöjä voitaisiin tiukentaa, Koivurova sanoo.

Professori *Timo Koivurova* lähtee tutustumaan ison koralliriutan hallintajärjestelmään kesäkuussa 2010, ja myöhemmin australialaiskollega tulee vastaavasti tutkimaan Itämeren hallintajärjestelmää.

Yliopisto ja yliopisto

Antiikissa kukoistaneessa Abderan kauppavaltiossa Demokritos on käytännössä filosofikuninkaan tehtävissä. Elinaikanaan tuo ”Naurava filosofi” on ajattelijoista ensimmäinen, hän on meritoinut niin Mesopotamiassa kuin Egyptissä. Demokritos toteaa fragmentissaan (65): Ajattelua, eikä paljon tietämistä tulee vaalia.

Eritellessäni ylioppilaskirjoitusten filosofian vastauksia syntyy luontevasti tiedettä ja yliopistoa epäsuorasti koskettelevia ajatuksia. Olen esimerkiksi havainnut, että tunnollinen naispuolinen abiturienti saa vastauksestaan neljä pistettä. Heitä on runsaasti. Miespuolinen ikään kuin laiskanomainen saa kaksi pistettä. Heitäkin on runsaasti. Useimmiten opettajat ja sensorit ovat yhtä mieltä annettujen pisteiden oikeellisuudesta, vastauksien ansiot tulee näkyä annetuissa pisteissä. Näinhän palkitaan tunnollisesta opiskelusta.

Yliopistoon pyrittäessä todistukset ja pääsykokeet mittaavat omaksuttuja tietoja ja yleisesti opitun muistamista. Kun tytöt ahkerivat lukiossa, luonnollisesti yliopiston uusista opiskelijoista naispuoliset ovat enemmistössä. Jatkossa syntyneitä enemmistöä halutaan vahvistaa valitsemalla entistä suurempi määrä opiskelijoista suoraan papereiden perusteella. Pitäähän arvottaa tunnollista opiskelua.

Itsestäänselvyyksiä on syytä koetella. Millaisten kriteerien mukaan olisi järkevää valita yliopisto-opiskelijoita? Tietäviä, tunnollisia, edustavia ja hyvätapaisia?

Filosofian ylioppilasvastauksien tutkiskelu paljastaa mielenkiintoisia seikkoja. Useat neljän pisteen vastaukset ovat opitun ilmauksia vailla omaperäisyyttä tai oivaltamisen iloa. Luonnollisesti monissa kahden pisteen vastauksissa on paikankansapitämättömiä arvauksia, lukuisia virheitä ja käsitteellisiä puutteita, mutta myös itsenäistä ajattelua. Kärkevöittäen on vedettävissä johtopäätös, että pisteitä tulee juuri opituista tiedoista ja taidoista eikä omaperäisyydestä tai ajatuskyvystä.

Opiskelijavalinnoissa yliopistoihin ja ammattikorkeakouluihin halutaan kasvattaa opitut taidot hyvin hallitsevien osuutta. Samalla vastaavasti vähennetään epämääräisesti osaamisensa esille tuovia, kenties hyvinkin lahjakkaiden, jopa luovien miespuolisten opiskelijoiden osuutta. Täsmennyksenä on todettava, että l:n ja e:n ylioppilaat valitsevat haluamansa yliopiston vallitsevasta sisäänottojärjestelmästä riippumatta. Järjestelmän muutoksilla on vaikutuksensa muihin hakijaryhmiin.

Jos peruskoulutusaikana ei tee sanottavasti läksyjä mutta kuitenkin on mukana koulussa ja kaveripiirien riennoissa, tilanne itsessään kehittää selviytymistaitoja. Laiskuus pakottaa luovuuteen. Tarmokas tekee opettajien antamat läksyt, lais-

ka taas miettii, kuinka mikin asia hoituisi ja miten pulmista selviäisi mahdollisimman vähällä työllä. Laiska joutuu hahmottamaan kokonaisuuksia. Kun asetelmat toistumistaan toistuvat, vuosien myötä koululaisen luovuus säilyy ja lopulta lukiossa alkaa kehkeytyä näkyviä tuloksia niissä aineissa, joihin oppilaalla syntyy luontaista kiinnostusta.

Nyky näkymät tarkoittavat, että tunnollisesti lukiossa ahkeroineet saavat riittävän hyvän päästötodistuksen ja vaikutuksen tekevän ylioppilastodistuksen. Nämä kaksi seikkaa takaavat heille opiskelijaoikeuden yliopistossa joko suoraan, kuten kaavaillaan valtaosatapauksissa, tai pääsykokeen kautta, koska heillä on muistissaan tasokkaan lukio-opetuksen antamat tuoreet tiedot tarvittavista asioista. Arki ajattelun näkökulmasta asiat ovat aivan kohdallaan.

Yliopisto yliopistona tarvitsee nimenomaan luovia ihmisiä, joilla olisi itseisarvoista innostusta tieteeseen. On kysyttävä: Haluammeko uusien yliopisto-opiskelijoiden joukossa olevan entistä enemmän itsenäisesti ajattelevia ihmisiä? Myönteinen vastaus tarkoittaa nykyisen itseisarvoisen muutoksen kyseenalaistamista ja pysähtymistä miettimään. Olisi yritettävä korjata niitä vahinkoja, joita tekninen sokeus teknomaanisuudessaan on aiheuttanut.

Nykyisessä välinekeskeisyydessä ja arvojen hämärtymisessä on orastavaa toivoa. Vaikeudet kannustavat järjenkäyttöön. Suuret yliopistot voivat mitata edelleen suoritteitaan määrän ja voiman kriteerein. Jos pienet yliopistot erehtyvät pelaamaan pelkästään isojen luomien sääntöjen mukaan, edessä odottaa näivertyminen. Pienten yksikköjen olemassaolon ehto on persoonallisten äänenpainojen ja paikallisen omaleimaisuuden säilyttäminen. Yliopiston tulee olla ympäristönsä tulkitsija. Pienissä yliopistoissa omaehtoisuuden säilyttämistalkoot on luontevaa aloittaa pohtimalla opiskelijavalintojen kriteerejä. Uusien opiskelijoiden sisäänotossa sopiikin palkita motivoitumisesta, holistisuudesta, lahjakkuudesta, luovuudesta ja omaperäisyydestä eli tiivistettynä anarkistisesta mielenlaadusta sekä älyllisestä rehellisyydestä.

Muotoilen Demokritoksen fragmentin (65) hieman toisin, jotta hänen viestinsä teoreettinen merkitys kirkastuu: Korkeaan ymmärrykseen, ei suureen tietävytyteen, tulee tähdätä.

Toivo Salonen

Arktikumin ympäristö siistiytyy

Lapin yliopisto on käynnistänyt EAKR-rahoitteisen hankkeen, jossa Rovaniemellä sijaitsevaa tiede- ja museo-keskus Arktikumia kehitetään ympäri-
vuotiseksi nähtävyydeksi.

Hankkeessa Arktikumin ympärillä oleva puistoalue kehitetään näyttely- ja ulkoilualueeksi, jossa puistossa kulkija voi tutustua mahdollisimman monipuolisesti lappilaiseen ja arktiseen luontoon ja kasvistoon.

Puiston rakentaminen aloitettiin heti Arktikum-talon valmistuttua 1990-luvun alussa. Silloiset puu- ja pensasistutukset ovat jo kasvaneet hyvään mittaan. Kymmenen vuotta sitten laadittujen maisema-arkkitehtonisten suunnitelmien toteutus on kuitenkin jäänyt voimavarojen puuttumisen johdosta kesken. Samasta syystä alueen vuotuinen hoito on jäänyt tekemättä usean viime vuoden ajan. Kaupunkikuvaan keskeisesti vaikuttavana alue kaipaa voimakasta ehostamista.

Jo kuluvana keväänä ja kesänä suoritetaan alueen perusraivaus ja siivous sellaisista kasveista, jotka eivät kuulu suunnitelmien mukaisiin lajikkeisiin. Projektin yhteydessä tehdään myös alueen polkureitistön suunnittelu ja toteutustakin siinä määrin kuin aika ja voimavarat riittävät. Puistoalueen lisäksi projektin toimenpiteet kohdistuvat myös Arktikumin paikoitus- ja pihalueen kohentamiseen.

Lapin yliopisto on käynnistänyt myös toisen Arktikumin alueen ja toimintojen kehittämiseen liittyvän hankkeen, jossa laaditaan eri toimijoiden välinen yhteistyömalli alueen jatkuvan hoidon ja ylläpidon varmistamiseksi.

Valokuva: Ari Laakso / Arktinen keskus

Osa Lapin yliopiston Arktisen keskuksen tiedekeskusta muutti Suomen korkeimman tunturin Haltin lähistölle kahdeksi päiväksi toukokuun alussa. Ohikulkijat pääsivät mm. testamaan tietoaan ilmastomuutosvisailussa sekä havainnoimaan ilmastomuutokseen liittyviä ilmiöitä ja aurinkoenergian käyttöä.

Eira Kuisma palkittiin oikeudellisesta kirjoituksestaan

Suomen Asianajajaliiton Defensor Legis -julkaisu on palkinnut Lapin yliopiston tutkija *Eira Kuisman* oikeudellisen kirjoituksen yhtenä viime vuoden parhaista oikeudellisista kirjoituksista. Perheen ja perimyksen tutkija Eira Kuisman kirjoitus käsitteli kansainvälistä aviovarallisuus- ja jäämistöoikeutta, ja se ilmestyi Defensor Legisin numerossa 6/2009.

Muut Defensor Legisin kirjoittajapalkinnon vuonna 2009 julkaistuista kirjoituksista myönnettiin *Suvianna Hakalehto-Wainiolle* Helsingin yliopistosta, asianajaja *Niko Hukkiselle* ja *Maria Trobergille* Roschier Asianajotoimisto

Oy:stä, yksityisoikeuden professori *Matti Rudangolle* Aalto-yliopiston kaupparkeakoulusta, eurooppaoikeuden assistentti *Olli Wikbergille* Helsingin yliopistosta sekä erikoistutkija *Mika Viljaselle* Turun yliopistosta.

Defensor Legis on Suomen Asianajajaliiton äänenkannattaja. Julkaisu on ilmestynyt vuodesta 1920 lähtien ja on siten Pohjoismaiden vanhin asianajajien julkaisu. Julkaisu sisältää kirjoituksia käytännön oikeuselämän eri aloilta, valikoituja oikeustapauksia sekä selostuksia hyvää asianajajatappaa koskevista valvonta-asioiden ratkaisuista.

Valokuvat: Kurssin opiskelijat

Opiskelijat kokosivat näyttelyn

Kuvataidekasvatuksen opiskelijat ovat koonneet suomalaista nykytaidetta esittelevän näyttelyn Jenny ja Antti Wihurin rahaston koelmasta Rovaniemen taidemuseoon.

Opiskelijat ovat suunnitelleet näyttelyn teeman ja valinneet taidemuseon kokoelmista taideteokset näyttelyyn yhteistyössä taidemuseon henkilökunnan kanssa sekä järjestäneet näyttelyyn liittyvät työpajat.

Näyttely on osa lehtori *Seija Tuupasen* taide-museo- ja näyttelypedagogiikan kurssia, jonka keskeisenä teemana ovat museo-opetuksen erilaiset menetelmät ja lähestymistavat. Opiskelijat järjestävät näyttelyyn liittyen työpajoja päiväkotit- ja koululaisryhmille.

Näyttely on esillä 27. kesäkuuta 2010 asti.

valitila.webuda.com

Lapin yliopistoon opetuksen kehittämisryhmä

Lapin yliopistoon on nimetty opetuksen kehittämisryhmä, joka valmistelee opetuksen kehittämiseen liittyviä asioita rehtoreiden päättäväksi tai yliopistoneuvoston käsiteltäväksi.

Opetuksen kehittämisryhmään on nimetty jäseniksi opetusvararehtori *Kaarina Määttä* (pj), yhteisöjohtaja *Markus Aarto*, laatujohtaja *Helka Urponen*, opintoasianpäällikkö *Tuula Saarenketo*, kehittämisspäällikkö *Merija Timonen*, kehittämisspäällikkö *Satu Peteri*, koulutussuunnittelija *Sirpa Purtilo-Nieminen*, opintopäällikkö *Maija-Sisko Tuomaala*, opintopäällikkö *Pirkko Huhtaniska*, opintopäällikkö *Mervi Tikkanen*, opintopäällikkö *Mikko Vehkaperä*, opintopäällikkö *Terhi Mella* ja kehitysjohtaja *Outi Hyry-Honka*. Ylioppilaskunnan edustajat opetuksen kehittämisryhmässä ovat *Anni Lahtinen* ja *Satu Girs*.

Avoimelle palvelupisteet

Avointen yliopisto- ja ammattikorkeakouluopintojen opiskelupalvelut on koottu Rovaniemellä, Kemissä ja Torniossa yhteisiin avoimen korkeakouluopetuksen palvelupisteisiin. Palveluiden keskittäminen liittyy Lapin korkeakoulukonsernin kehittämistyöhön.

Avointen yliopisto- ja ammattikorkeakouluopintojen opiskelupalvelut ovat saatavilla yhden luukun periaatteella Rovaniemellä Lapin yliopiston tiloissa (Yliopistonkatu 8, Rovaniemi) sekä Kemissä ja Torniossa Koulutustoreilla (Valtakatu 18, Kemi ja Länsiranta 7, Tornio).

24h-designkisan voittoon rovaniemeläinen Focus Flow

Creative Lapland -seminaarin yleisö ja kaupunkilaiset äänestivät 24h-designkisan voittajaksi rovaniemeläisen muotoilutoimisto Focus Flow'n ehdotuksen.

Ehdotuksen mukaan Ounasvaaraa hallitsee vuonna 2035 laaja koulutus- ja tutkimusrypäs ytimessään ympärivuotinen hyvinvointikeskus.

Focus Flow'n ehdotuksessa Ounasvaaran maastoon voidaan rakentaa luontoon mukautuvia rakennelmia, kuten liikuteltavia kuplarakennelmia kokousvieraille. Matkailijat siirtyvät keskustasta liikuntaputkea myöten Ounasvaaralle. Visiossa huomioitiin myös ajankohtaiset trendit, kuten ilmastonmuutos ja väestön ikääntyminen.

Rovaniemeläisen Focus Flow'n joukkueessa olivat mukana muotoilijoiden *Mikko Pöykon* ja *Niina Kummun* lisäksi Lapin yliopiston teollisen muotoilun opiskelija *Lasse Råberg* ja matkailututkimuksen opiskelija *Pia Loman* sekä Rovaniemen ammattikorkeakoulusta *Heikki Hannola*.

Rovaniemi Design Weekin 24h-designkissa pohdittiin, miltä Ounasvaara näyttää 25 vuoden kuluttua.

www.rovaniemidesignweek.fi

1.

2.

3.

1. Mallisto: Muodon murtajat.
Suunnittelija: Ella Suijala.

2. Mallisto: Luminapolis.
Suunnittelija: Virpi Helminen.

3. Mallisto: Muodin vuosikymmenet 1920–1990.
Suunnittelija: Elina Moilanen (40-luku).

4. Mallisto: Muodin vuosikymmenet 1920–1990.
Suunnittelijat: Marja Kataja ja Solja Temmes (70-luku).

4.

Valoilmiöitä pohjoisesta

Lapin yliopiston vaate- ja tekstiilisuunnittelijoiden vuotuinen muotinäytös kantoi tänä vuonna nimeä Northern Lights.

Pohjoisten suunnittelijoiden valoa ja energiaa nähtiin muotinäytöksissä Rovaniemellä 24. huhtikuuta sekä ensimmäistä kertaa myös Helsingissä 13. toukokuuta.

Lotta Viikari

Kattilanpohjia ja kohteliaisuutta

Luin taannoin kolme kaunokirjallista teosta: *Sofi Oksasen Puhdistus*, *Fredrik Långin Ryska kusinen* ja *Herta Müllerin Sydäneläin*. Kirjallisen makuni kehittymättömyydestä epäilemättä kertoo se, että pidin kahta ensimmäistä kiehtovampina kuin nobelistin teosta.

Kaikki kirjat käsittelivät yksilöiden selviytymiskeinoja yhteiskunnissa, jossa järjestelmä on tärkeämpi kuin ihmisen. Tavoitteet merkittävämpiä kuin toteumat.

Olenaisempaa miltä asiat näyttävät kuin miten ne ovat. Valitettavasti myös tarinoita siitä, miten ei selviydytä mahdottomasta.

Joka tapauksessa kolme hienoa kirjaa. Tieteellinen tutkimus ei ole proosaa, mutta omassa lajissaan sekin parhaimmillaan hienoa. Yliopiston rahoitusmallissa kirjalliset tuotokset luokitellaan julkaisuformaatin mukaan, arvokkaimpina ulkomaiset refereejulkaisut.

Toki refereemenettelyllä pyritään takaamaan sisällön taso. Käytännössä silti on refereejulkaisuja ja refereejulkaisuja. Lisäksi laadukasta tutkimusta voi julkaista muussakin muodossa. Luokittelu sisällöllisin kriteerein on kuitenkin vaikeaa.

Yritin itse jaotella tuotantoani sen tieteellisen arvon ja toisaalta omien tutkimusintressieni kannalta. Antoisinta tekijälleen on tietenkin henkilökohtaisesta kiinnostuksesta kumpuava tutkimus. Nimitän sitä ”vilpittömäksi tutkimukseksi”. Se on useimmiten myös tieteellisesti hyvätasoista.

Paljon enemmän julkaisuluettelossani on kuitenkin nimikkeitä, jotka liittyvät erilaisiin aluksiin. ”Alustusjulkaisujen” aiheen on tyypillisesti määrännyt konferenssin tai seminaarin teema. Tutkimusprojektit sanelevat vieläkin

suoremmin ”projektijulkaisujen” alan. Nälkä kasvaa syödessä ja kiinnostus tutkiessa, mutta yllättävän harva näistä julkaisuista on alun perin vilpittöntä tutkimusta. Tieteelliset ansiotkin vaihtelevat suuresti.

Runsaasti löytyy myös ”kohteliaisuutta”, esimerkiksi juhlakirja-artikkeleita. Oma alalajinsa ovat yhteistyösuhteisiin liittyvät ”ei kehtaa kieltäytyä -julkaisut”. Vaikka kirjoittaminen tarkoitukseen olisikin mieluisaa, aikapula voi pakottaa vanhan kierrättämiseen, päivittäen ja muokaten: ”uudista ja muodista -julkaisut”. Vielä löytyy muista yhteyksistä käyttämättä jäänyttä tekstiä, ”kattilanpohjia”.

Näiden ”julkaisutyyppeiden” suhde virallisempiin luokituksiin voi yllättää. Oman tuotantoni parhaimmistosta yksikään ei ole ulkomainen refereejulkaisu: joukossa on monografiaa, ulkomaista kokoomateosartikkelia ja kansallista refereejulkaisua. Vieläpä uskon, että tutkimukset ovat juuri näissä muodoissa saavuttaneet optimaalisen lukijakunnan.

Parhaillaan työstän kahta kohteliaisuusartikkelia – kierrätystä ja kattilanpohjia. Tieteellisesti en ole kummastakaan ylpeä. Ironista kyllä, niistä tulee yliopiston näkökulmasta kuluvan vuoden helmiäni: (pyynnöstä kirjoitettuja) ulkomaisia refereejulkaisuja.

Seuraavaksi ohjelmassa on projektijulkaisu, toivoakseni kotimainen refereeartikkelik. Rahoittajat haluavat tutkimusta suomeksi. Pelkään lopputuloksen olevan heidän makuunsa kuitenkin turhan ”tieteellinen”.

Pöytälaatikossa olisi myös vilpittöntä tutkimusta; sille ei ole löytynyt aikaa sitten viime kesän. Aihtetta ei ole Suomessa tutkittu, joten kotimainen artikkeli olisi mielestäni huomattavasti ulkomaista arvokkaampi.

Vielä löytyisi hanke, josta tuskin uskaltaa puhua: suomenkielinen oppikirja. Arvo yliopiston rahoitusmallissa kai miinuksen puolella. Pitkällä tähtäimellä se lienee silti arvokkain – tutkimuksen tekijät loppuvat, jollemme kouluta uusia.

Yliopisto haluaa ulkomaisia refereejulkaisuja. Täydentävän rahoituksen projektit ovat toinen prioriteetti. Yksilön toiveet voivat olla erilaisia kuin järjestelmän. Joskus systeemi saattaa tuntua jopa järjettömältä. Kolumnien kirjoittaminen taas on silkkaa hulluutta.

ARGUMENTA-HANKKEET

tutkijoiden ja tieteiden välisen
keskustelun herättämiseen

Suomen Kulttuurirahasto pyytää esityksiä yhden tai useamman Argumenta-hankkeen käynnistämiseksi vuosina 2010-2011.

Argumenta on rahoitusmalli, jonka tarkoitus on luoda tutkijoiden ja tieteiden välistä keskustelua ajankohtaisista, merkittävistä tutkimusaiheista. Argumentan ydin on pitempi seminaarien ja mahdollisten työpajojen sarja, jossa keskustellaan kilpailevista näkökulmista ja avoimista kysymyksistä, teorioista ja käytännöistä. Siihen voi liittyä myös muuta toimintaa, mutta rahoitusta ei ole tarkoitettu varsinaiseen tutkimustyöhön.

Argumentan aiheet valitaan siten, että ne ovat sekä tieteellisesti kiinnostavia että yhteiskunnallisesti laajakantoisia. Ne voivat olla päivänpoliittisen väittelyn kohteena, mutta Argumenta antaa tilaisuuden keskusteluun nimenomaan tieteellisistä lähtökohdista.

Argumenta-sarjassa on tähän mennessä käynnistetty kahdeksan hanketta, viimeisimpinä *Suomalainen kaupunki tapahtumapaikkana*, *Demokratia ja sosiaaliset innovaatiot* sekä *Biomassan kestävä käyttö*. Kunkin hankkeen kesto on ollut noin kaksi vuotta ja budjetti 150.000-200.000 euroa. Rahoitusta on käytetty lähinnä koordinaattorikuluihin sekä seminaarien ja muiden tapahtumien järjestämiseen.

Vapaamuotoiset esitykset (3-4 liuskaa) toimitetaan Suomen Kulttuurirahastolle **9.8.2010 mennessä** word-tiedostona sähköpostiosoitteeseen argumenta@skr.fi.

Rahaston hallitus päättää hankkeiden käynnistämisestä syksyn kuluessa. Hankkeen johtajan kanssa neuvotellaan tarkemmasta aikataulusta ja budjetista.

Lisätietoja saa rahaston toimistosta, puh. (09) 612 810 sekä kotisivuilta www.skr.fi/argumenta

APURAHA YRJÖ REENPÄÄN

nimeä kantavaan
vierailuun

Suomen Kulttuurirahasto myöntää professori Yrjö Reenpään elämäntyön kunnioittamiseksi apurahan kansainvälisen tieteentekijän tai kulttuurivaikuttajan kutsu- miseksi Suomeen. Tarkoituksena on esitellä merkittävää tutkimusta ja rikastuttaa tiede- ja kulttuurikeskustelua.

Haku on avoin kaikille yliopistojen laitoksille. Apurahalla laitos kutsuu luennoitsijan ja järjestää avoimen yleisö- luennon, mahdollisia muita luentoja ja seminaareja. Vierailun tulee tapahtua syksyn 2010 tai vuoden 2011 aikana ja sen kesto voi ulottua muutamalle päivälle.

Apurahalla kustannetaan kohtuullinen luentopalkkio sekä matka- ja oheisohjelman kulut. Suomen Kulttuurirahasto myöntää lisäksi luennoitsijalle kuvanveistäjä Wäinö Aal- tosen suunnitteleman Yrjö Reenpää –mitalin.

Vapaamuotoiset hakemukset toimitetaan Suomen Kult- tuurirahastoon **9.8.2010 mennessä** word-tiedostona osoitteeseen pj@skr.fi.

Hakemuksessa esitetään vierailun suunnitelma ja kulu- arvio. Kulttuurirahaston hallitus päättää apurahan myöntämisestä elokuun 2010 lopussa.

Lisätietoja saa Kulttuurirahastosta suunnittelija Petra Jääskeläiseltä, puh. (09) 6128 1213.

Fysiologian professori ja kulttuurivaikuttaja Yrjö Reenpää toimi Suomen Kulttuurirahaston Kannatusyhdistyksen ensimmäisenä puheenjohtajana 1937–1953, sen jälkeen rahaston hallintoneu- voston esimiehenä vuoteen 1968 asti, jolloin hänet nimitettiin Suomen Kulttuurirahaston kunniaesimieheksi. Kulttuurirahasto on järjestänyt Yrjö Reenpää -luentoja kunnioittaakseen professori Reenpään työtä Suomen tiede- ja taide-elämän hyväksi.

UNIVERSITY OF LAPLAND
LAPIN YLIOPISTO

PL 122 • 96101 ROVANIEMI

Sopimus 881414

Lapin yliopisto toivottaa
työntekijöilleen,
opiskelijoilleen ja
yhteistyökumppaneilleen
virikstävää kesää!

